

ERFGOED

Rapport Nr. 2023-014

Archeologienota

Melle Brusselsesteenweg 318-320
Verslag van Resultaten

COLOFON

Rapport Nr.

AntiQ Erfgoed Rapport 2023-014

Titel

Archeologienota Melle, Brusselsesteenweg 318-320: Verslag van Resultaten

Auteur

Jeroen Vermeersch

Erkende archeoloog

OE/ERK/Archeoloog/2021/00008 - Vermeersch, Jeroen

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2023J345

Plaats en datum

Brugge, 2 november 2023

Jeroen Vermeersch
Senior archeoloog
OE/ERK/Archeoloog/2021/00008

Vestingstraat 69/7
8310 Brugge
BTW: BE0794.869.072

In opdracht van: Vertrouwelijk

Foto's en tekeningen: Jeroen Vermeersch, tenzij anders vermeld

© Jeroen Vermeersch, freelance senior archeoloog. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming.

Inhoud

1	Bureauonderzoek	1
1.1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1.1	Administratieve gegevens	1
1.1.2	Aanleiding	4
1.1.3	Juridisch kader	4
1.1.4	Randvoorwaarden	6
1.2	Werkwijze	6
1.3	Beschrijving plangebied	7
	Bestaande toestand	7
	Nieuwe toestand	10
1.4	Assessment	14
1.4.1	Topografie	14
1.4.2	Landschap & hydrografie	14
1.4.3	Geologie	17
1.4.4	Bodem	22
1.4.5	Historische bronnen	24
1.4.6	Cartografische bronnen	24
1.4.7	Archeologisch bronnen	37
1.5	Besluit	43
1.5.1	Beantwoording onderzoeksvragen	43
1.5.2	Archeologische verwachting en mogelijke kennisvermeerdering	44
1.5.3	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	45
1.5.4	Samenvatting	45
2	Lijst met figuren	46
3	Lijst met tabellen	46
4	Plannenlijst	46
5	Bibliografie	49
6	Bijlagen	50

1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode Onroerend Erfgoed: 2023J345

Locatie: Oost-Vlaanderen, Melle, Brusselsesteenweg 318-320

Coördinaten: N x: 110.642 y: 187.833
Z x: 110.619 y: 187.780

Kadaster: Melle, Afdeling 1, Sectie D, percelen D224b, D224e, D210h, D210g, D210l en D210k

Oppervlakte plangebied: ca. 5.961 m²

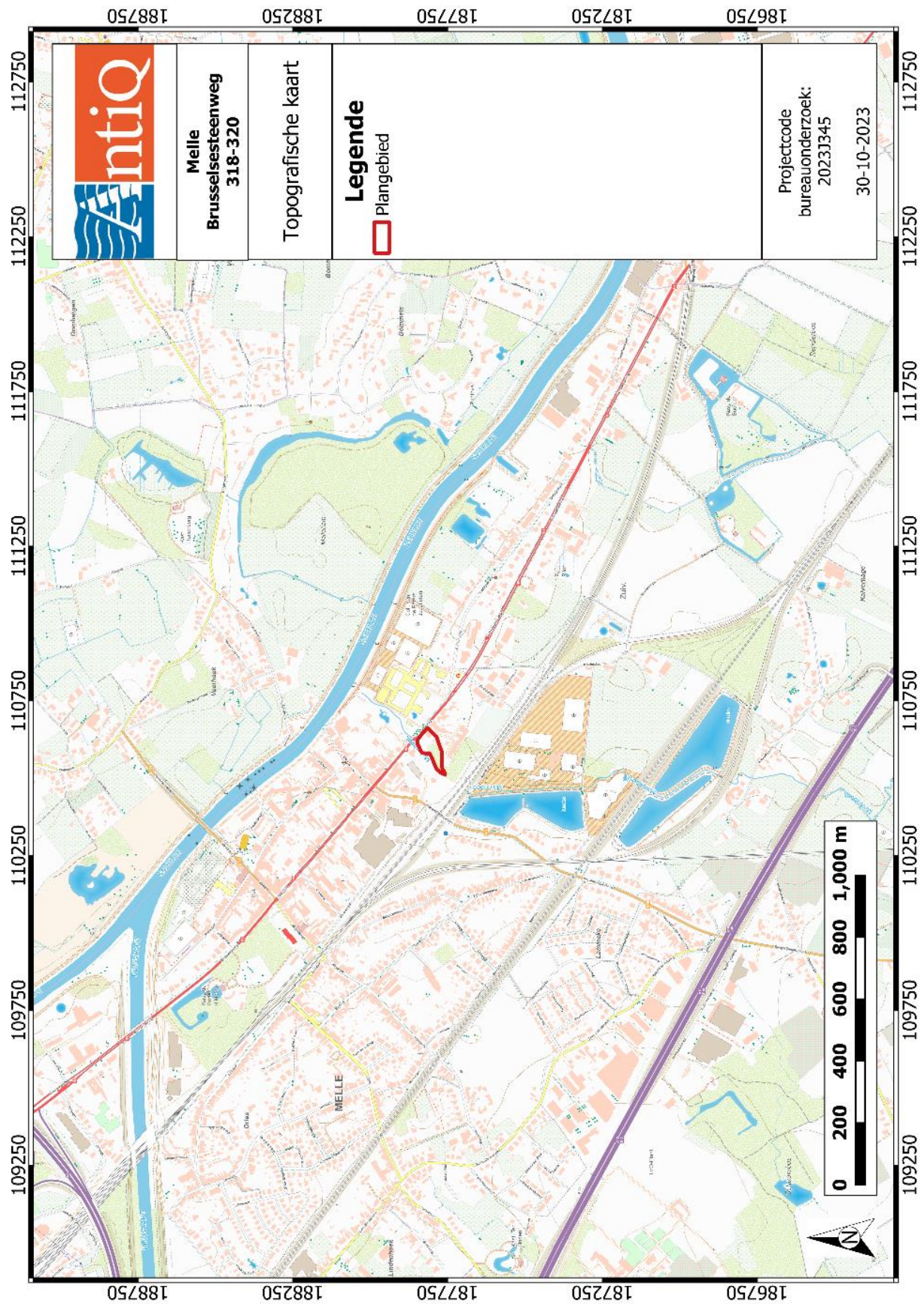
Oppervlakte bodemingrepen: ca. 3.300 m²

Maximale diepte bodemingrepen: onbekend

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden

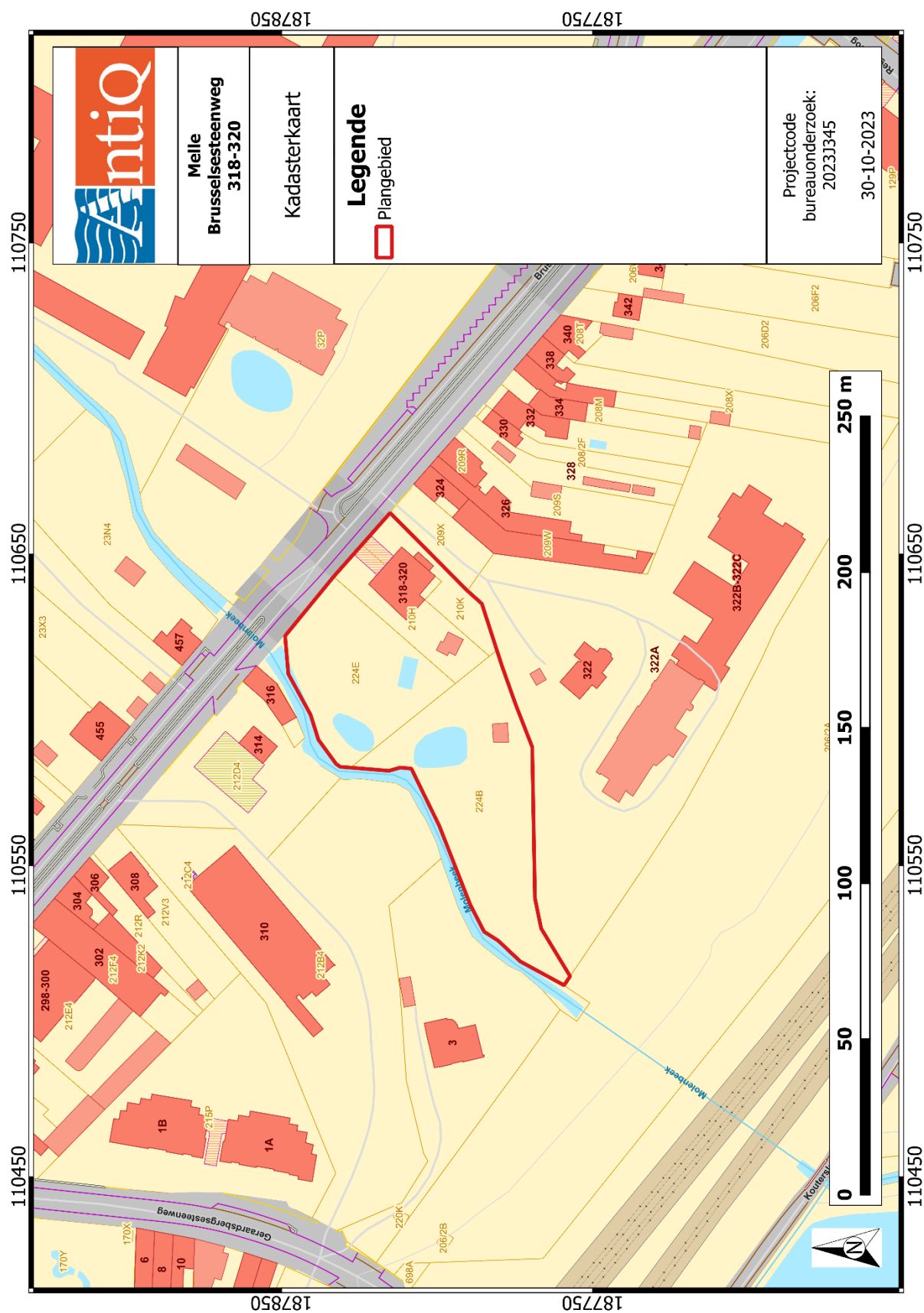
Periode	Tijd in jaren	
Nieuwste tijd:		19 ^e E - heden
Nieuwe tijd:		16 ^e E - 18 ^e E na Chr.
Middeleeuwen:		5 ^e E - 15 ^e E na Chr.
Late Middeleeuwen	13 ^e E - 15 ^e E na Chr.	
Volle Middeleeuwen	10 ^e E - 12 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen C / Karolingische periode	8 ^e E - 9 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen B / Merovingische periode	6 ^e E - 8 ^e E na Chr.	
Vroege Middeleeuwen A / Frankische periode	5 ^e E na Chr.	
Romeinse tijd:		57 voor Chr. - 402 na Chr.
IJzertijd:		800 - 57 voor Chr.
Late IJzertijd	250 - 57 voor Chr.	
Midden-IJzertijd	475/450 - 250 voor Chr.	
Vroege IJzertijd	800 - 475/450 voor Chr.	
Bronstijd:		2100/2000 - 800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):		5300 - 2000 voor Chr.
Finaal-Neolithicum	3000 - 2000 voor Chr.	
Laat-Neolithicum	3500 - 3000 voor Chr.	
Midden-Neolithicum	4500 - 3500 voor Chr.	
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4800 voor Chr.	
Mesolithicum (Midden-Steentijd):		ca. 9500 - 4000 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):		tot 10 000 voor Chr.

Bron: Onderzoeksbalans Vlaanderen

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart¹

¹ AGIV 2023

Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)²

² AGIV 2023

1.1.2 Aanleiding van het onderzoek

De aanleiding van het bureauonderzoek is de geplande nieuwbouw op het plangebied dat gelegen is aan de Brusselsesteenweg 318-320 te Melle. De bodemingrepen kunnen een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

Dit bureauonderzoek is de eerste stap in het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een aktename van de archeologienota in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

In dit assessment wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verder onderzoek binnen het plangebied. Dit leidt tot het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of wordt het plangebied vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra er een aktename is van de archeologienota door Onroerend Erfgoed.

Om een onderbouwd advies op te stellen dienen volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.1.3 Juridisch kader

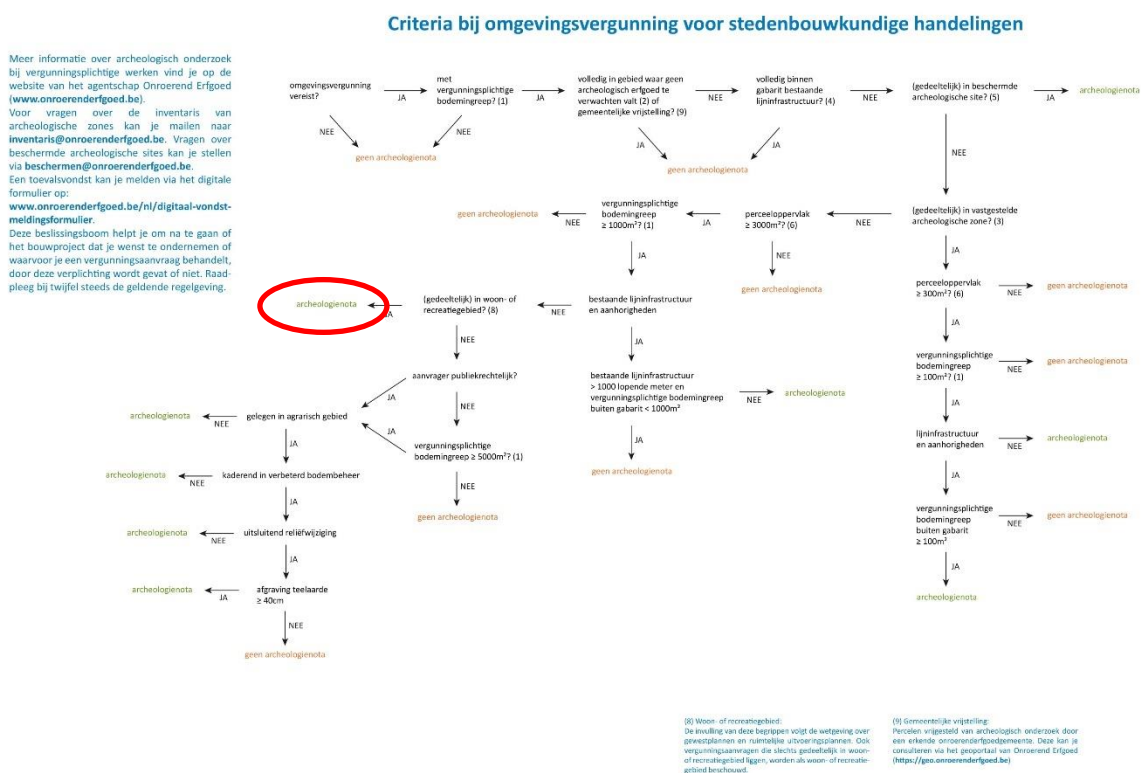
In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex-situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek. Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een

archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Er dient akte genomen te worden van deze archeologienota door het Agentschap Onroerend Erfgoed en nadien bij de aanvraag gevoegd te worden. Van zodra akte genomen is van de archeologienota, is deze bindend.

Binnen het plangebied wordt een nieuwbouw gepland. Hierbij bedraagt de totale oppervlakte van het plangebied 5.961 m² en bedraagt de bodemingreep 3.300 m². Het plangebied is niet gelegen in een beschermde archeologische zone en niet in een gebied waar geen archeologische waarden te verwachten zijn.³

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 3000m² of meer én de ingreep in de bodem is minstens 1000m². Hierdoor dient, volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, een archeologienota te worden toegevoegd aan de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

Dit schema heeft betrekking op omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen. Voor omgevingsvergunningen voor het verkavelen van pronden en duiding bij de andere begrippen, zie het andere schema.

Figuur 3: Beslissingsboom in functie van huidig project.⁴

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023

⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2023

1.1.4 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.2 Werkwijze

In dit assessment wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Daaruit volgt een advies over hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of wordt het plangebied vrijgegeven.

Informatie over de bestaande toestand en de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer om een zicht te krijgen van de geplande werken en hun impact.

Over de aardkundige waarden worden volgende bronnen onderzocht om mee te nemen in de finale afweging.

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

Historische en archeologische analyse van het plangebied wordt daarna uitgevoerd. Onderstaande bronnen geven een beeld van de evolutie van het landgebruik in en in de omgeving van het plangebied.

- Kaart van de Centrale Archeologische Inventaris
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart
- Historische topografische kaarten
- Eventueel nog aanvullende historische kaarten voor zover die relevant zijn in dit assessment

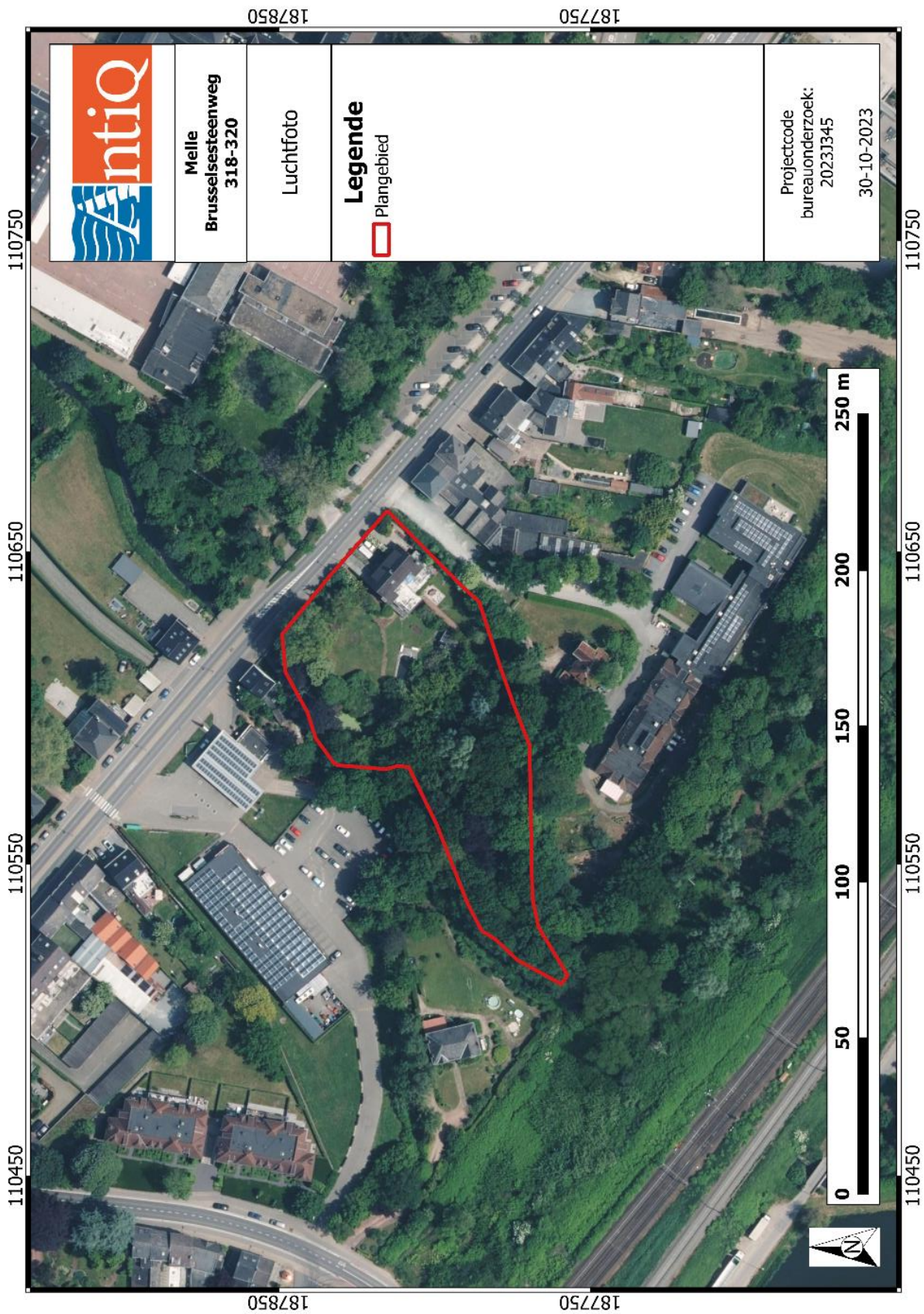
Het kaartmateriaal werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

In bepaalde gevallen wordt contact opgenomen met experts of adviseurs. Waar dit het geval is wordt ook expliciet naar hen verwezen.

1.3 Beschrijving plangebied

Bestaande toestand

Het plangebied (5.961m²) is gelegen in Melle aan de Brusselsesteenweg 318-320. Het terrein is aan de straatzijde bebouwd. Achterliggend zijn een aantal bijgebouwen aanwezig en in de tuin zijn er nog twee vijvers en een zwembad. De diepte van de verschillende gebouwen, vijvers en zwembad zijn niet gekend. Historische verstoringen zullen verder besproken worden.

Figuur 4: Plangebied met weergave van huidige toestand op orthofoto⁵

⁵ AGIV 2023

Figuur 6: Hoogtelijnen bestaande toestand⁷

Nieuwe toestand

De toekomstige werken bestaan uit volgende zaken:

Afbraak van de bestaande woningen (hoofdgebouw (370m²) en bijgebouwen (30 en 40m²).

Verwijdering van het zwembad met bijhorende berm (c. 100m²)

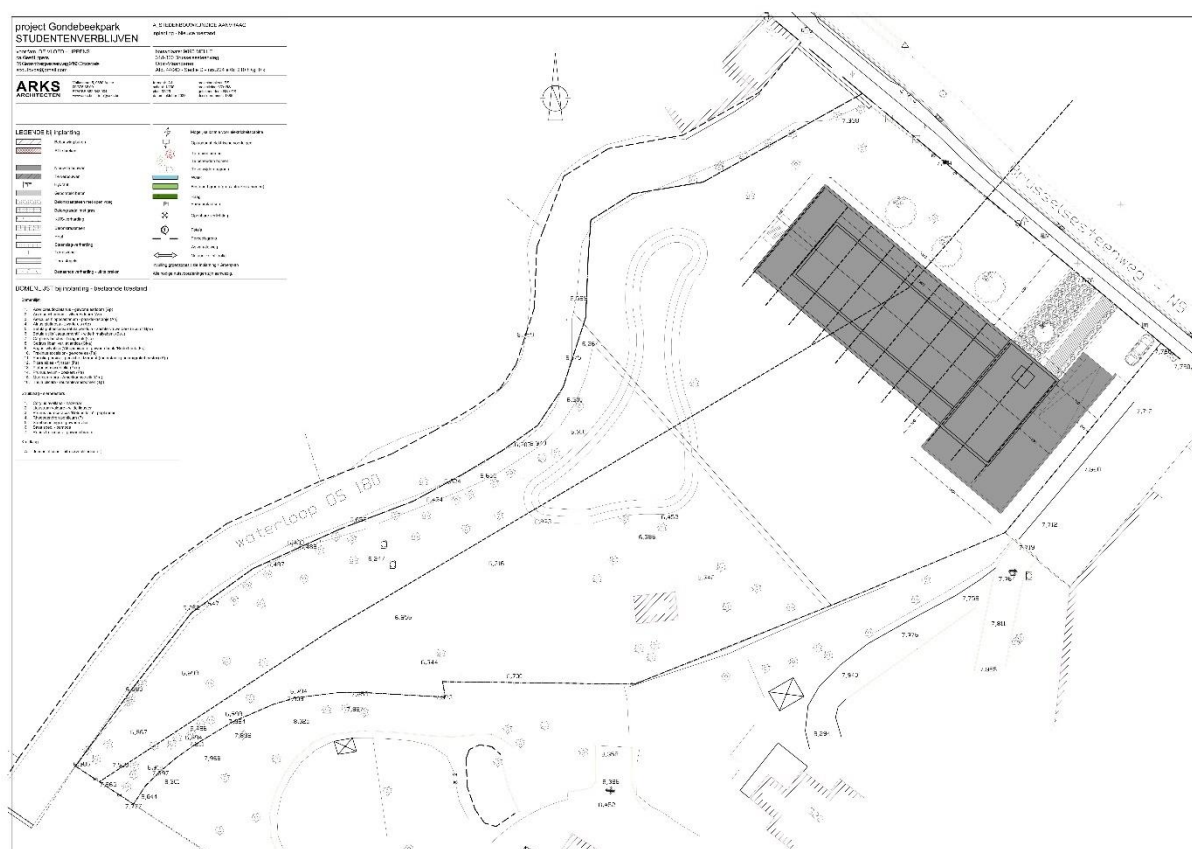
Verbinding van de beide vijvers om de infiltratie te vergroten. De toekomstige diepte hiervan is nog niet gekend. De verbinding tussen beide vijvers omvat een nieuwe bodemverstoring van c. 150m².

Nieuwbouw: studentenverblijven ter hoogte van de bestaande bebouwing. Er zal ca. 630m² buiten de reeds verstoorte bodem gebouwd worden. Het nieuwe gebouw wordt gefundeerd op paalfunderingen waarvan de diepte nog niet gekend is. Een deel zal onderbouwd worden door een ondergrondse garage. Deze zal vermoedelijk op c. 3m -mv gelegen zijn.

De werken zullen dus voor een groot deel samenvallen met de huidige verstoringen (bebouwing en vijvers). Er wordt met de nieuwe werken een nieuwe verstoring gerealiseerd ter hoogte van de vijvers (c. 150m²) en 630m² ter hoogte van de bebouwing, samen dus 780m² verspreid over twee gebieden.

Overige bodemingrepen bestaan uit lokale terreinaanpassingen met beperkte invloed op de bodem (<20cm). Het achterste bosdeel en de berm van de waterloop blijven onaangeroerd.

⁷ Plan aangeleverd door initiatiefnemer.

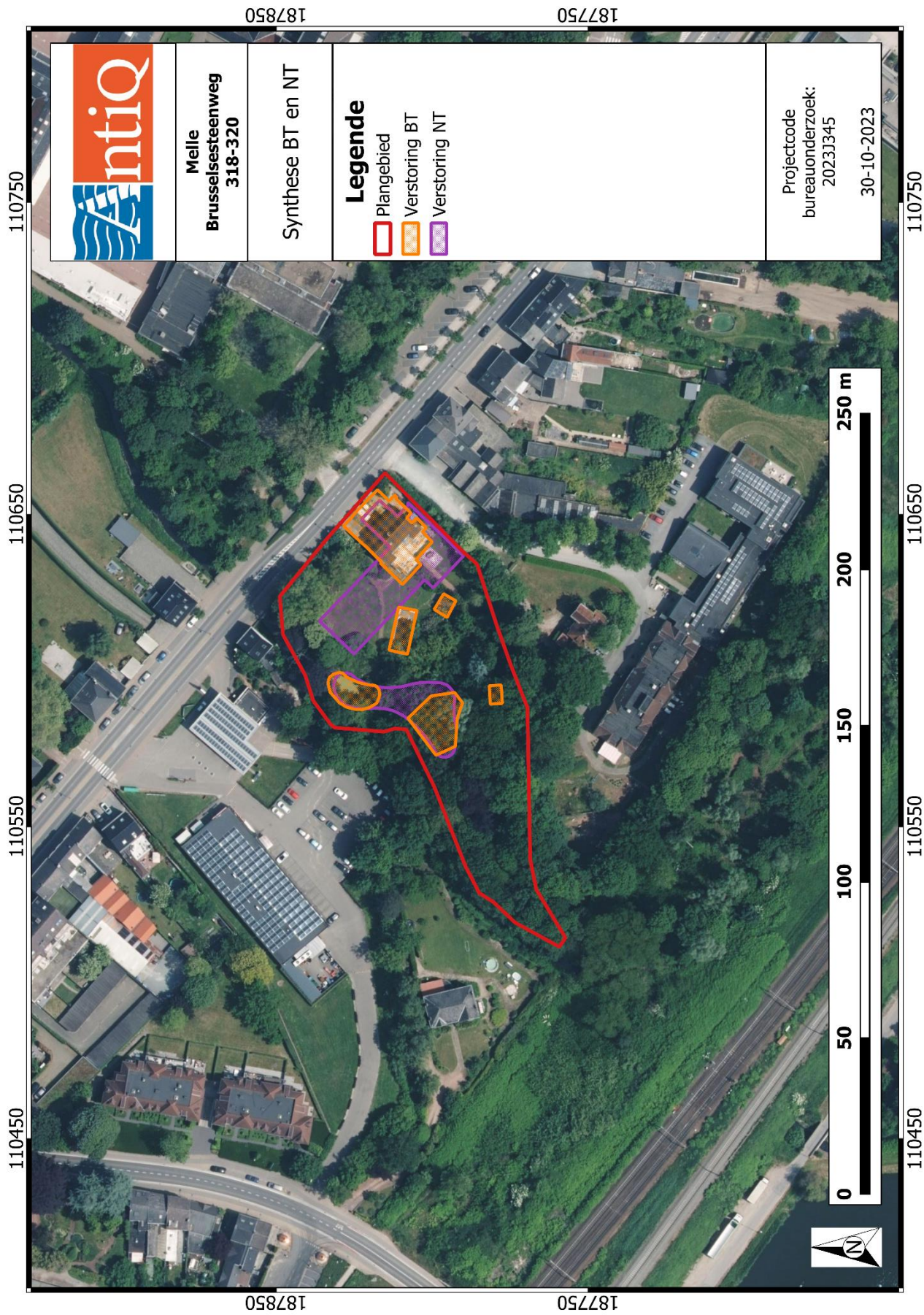
Figuur 7: Plangebied met weergave van de nieuwe toestand, zone Molenweg⁸

⁸ Plan aangeleverd door initiatiefnemer.

Figuur 8: Hoogtelijnen nieuwe toestand⁹

⁹ Plan aangeleverd door initiatiefnemer.

Figuur 9: Synthese van de werken: bestaande verstoringen vs toekomstige verstoringen.

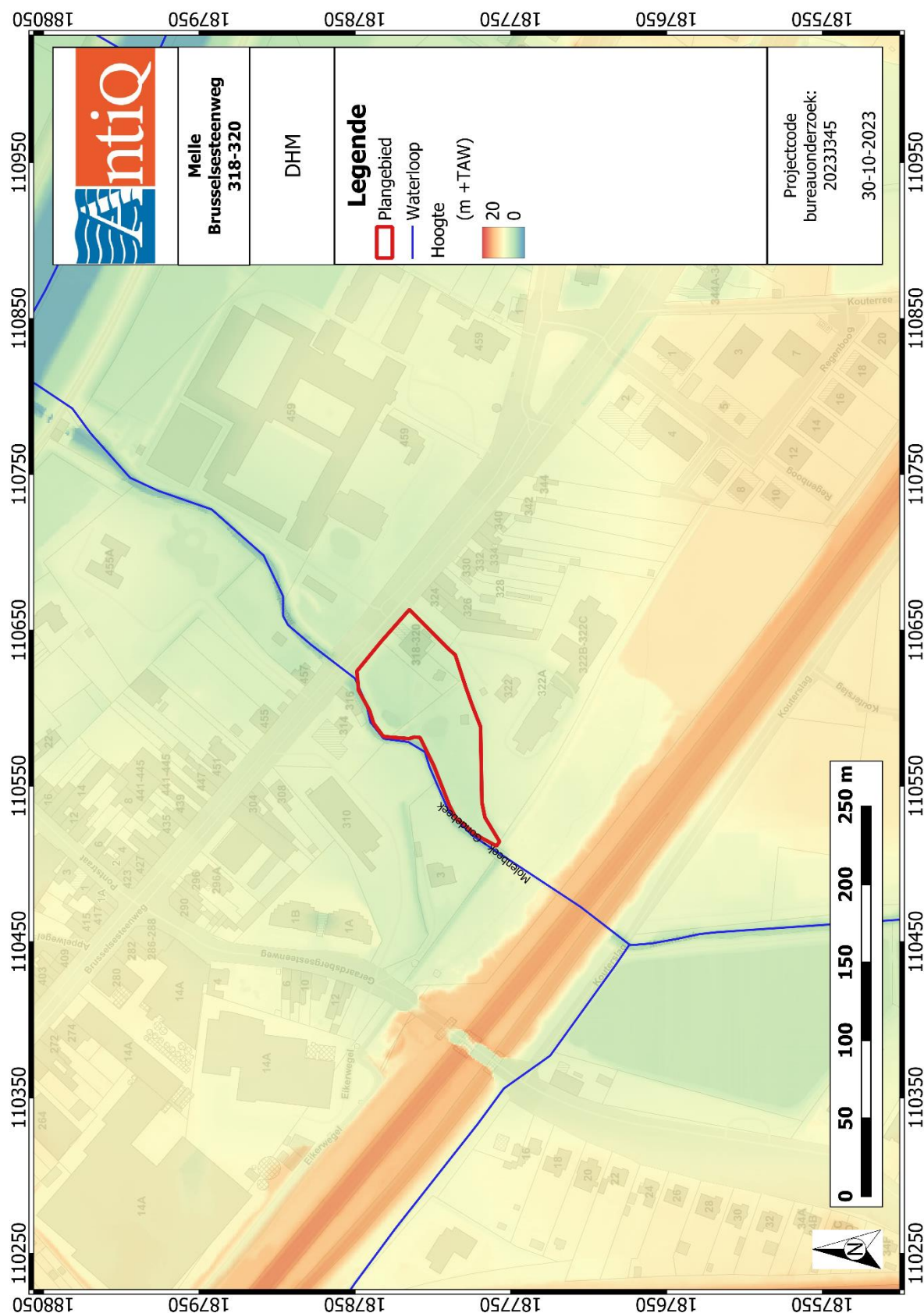
1.4 Assessment

1.4.1 Topografie

Het plangebied is gelegen aan de Brusselsesteenweg 318-320 te Melle. De dorpskern ligt op c. 600m ten noorden van het plangebied. De Molenbeek loopt langs de westelijke grens van het plangebied. Deze zone was lange tijd een groene zone terwijl de omgeving in de 20ste eeuw uitbreidde langsheen de Brusselsesteenweg (zie ook verder).

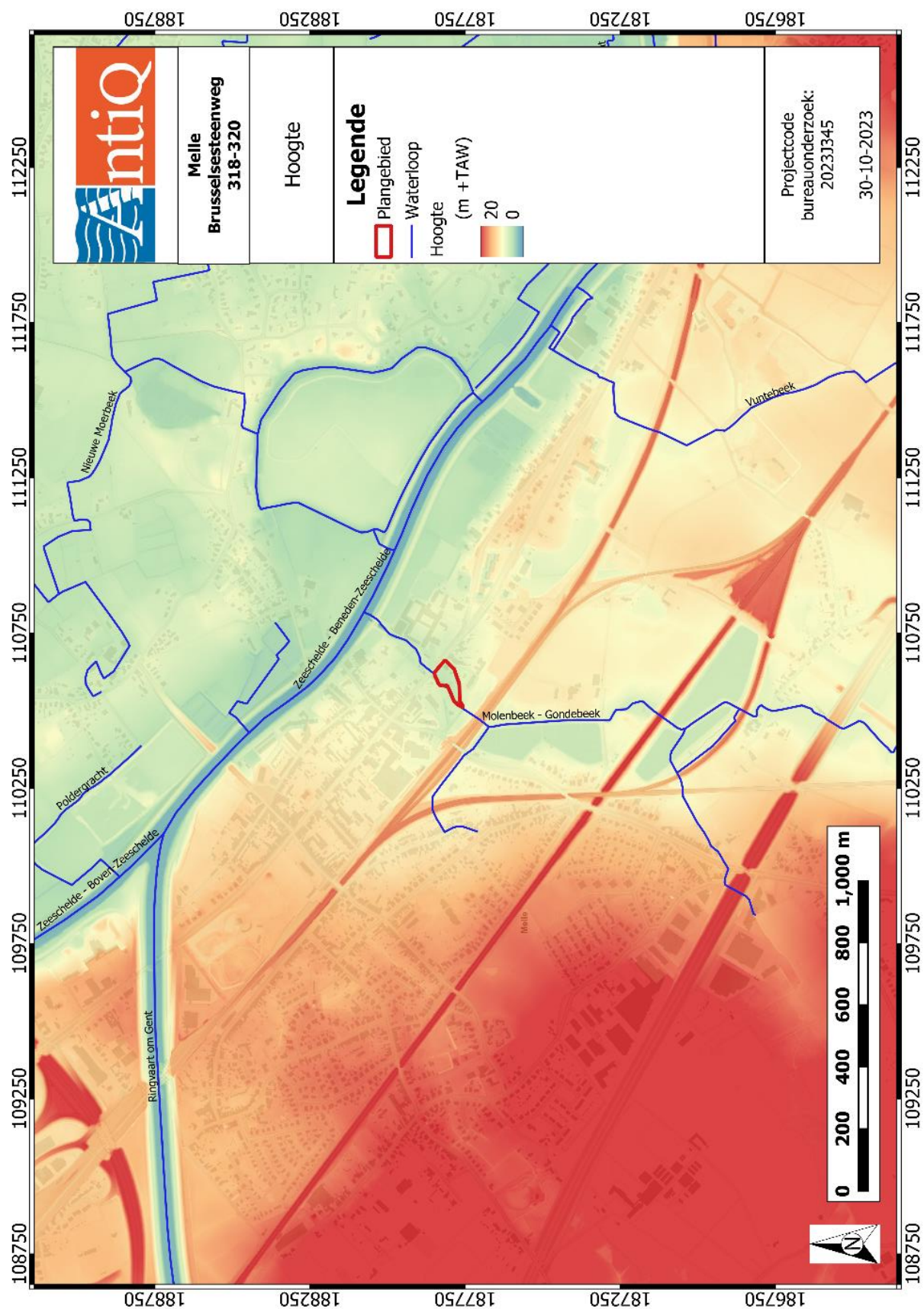
1.4.2 Landschap & hydrografie

Het plangebied is gelegen langs de Molenbeek die 270m ten noorden in de Schelde (Zeeschelde) uitmondt. Geomorfologisch behoort het gebied tot het heuvellandschap van het Schelde-Dender interfluvium. De noordelijke helling wordt gevormd door het pediment vlak van Wetteren en is vrij gelijkmatig. De hoogte loopt er op van 5 m tot meer dan 65 m TAW. Het interfluvium wordt gevormd door meerdere consequente zuidwest-noordoost georiënteerde tertiaire getuigenheuvels. De grote interfluviale hoogten worden afgebakend door vier grote beekinterfluvia: de Molenbeken van Melle, Wetteren, Wichelen en Aalst. De ruggen worden gekenmerkt door trapvormige vervlakkingen die naar het noorden toe afhellen. Op de interfluvia schommelt de hoogte tussen ca. 30 m en 80 m. Het grote gebied van de interfluvia wordt nog eens onderverdeeld door talrijke insnijdingen van beken. Hierdoor is een reeks parallel gelegen getuigenheuvels gevormd, die van elkaar gescheiden zijn door beekvalleities. Het plangebied zelf is vrij egaal op een hoogte van 6,5m +TAW met het hoogste en laagste punt op 7,5m en 5,5m +TAW.

Figuur 10: Plangebied en omgeving op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)¹⁰

¹⁰ AGIV 2023

Figuur 11: Plangebied op het DHM¹¹

¹¹ AGIV 2023

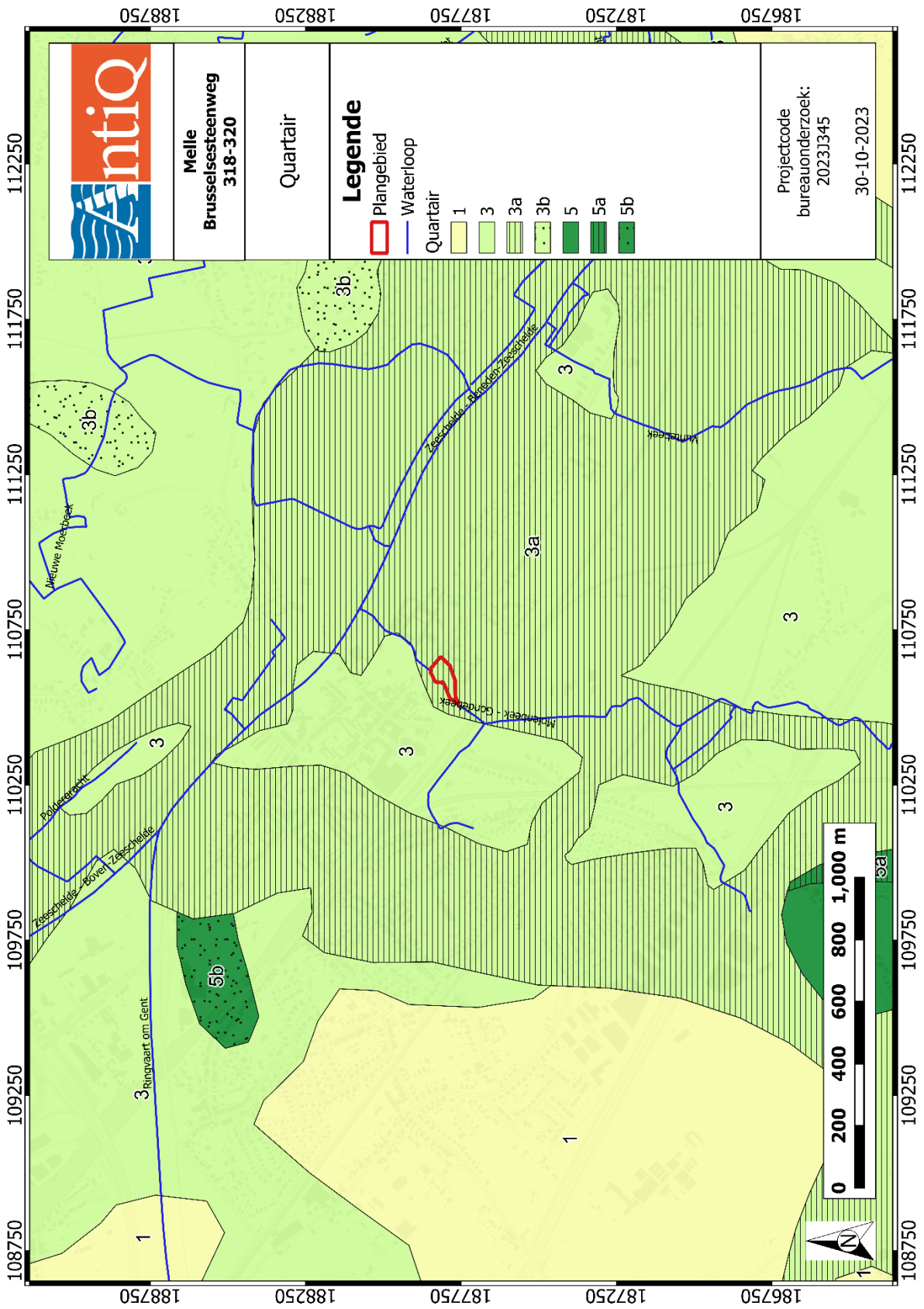
1.4.3 Geologie

Tertiair

De ondergrond uit het tertiair is gelegen op een diepte van 5m -TAW en bevindt zich dus op een diepte die voor dit assessment minder relevant is.

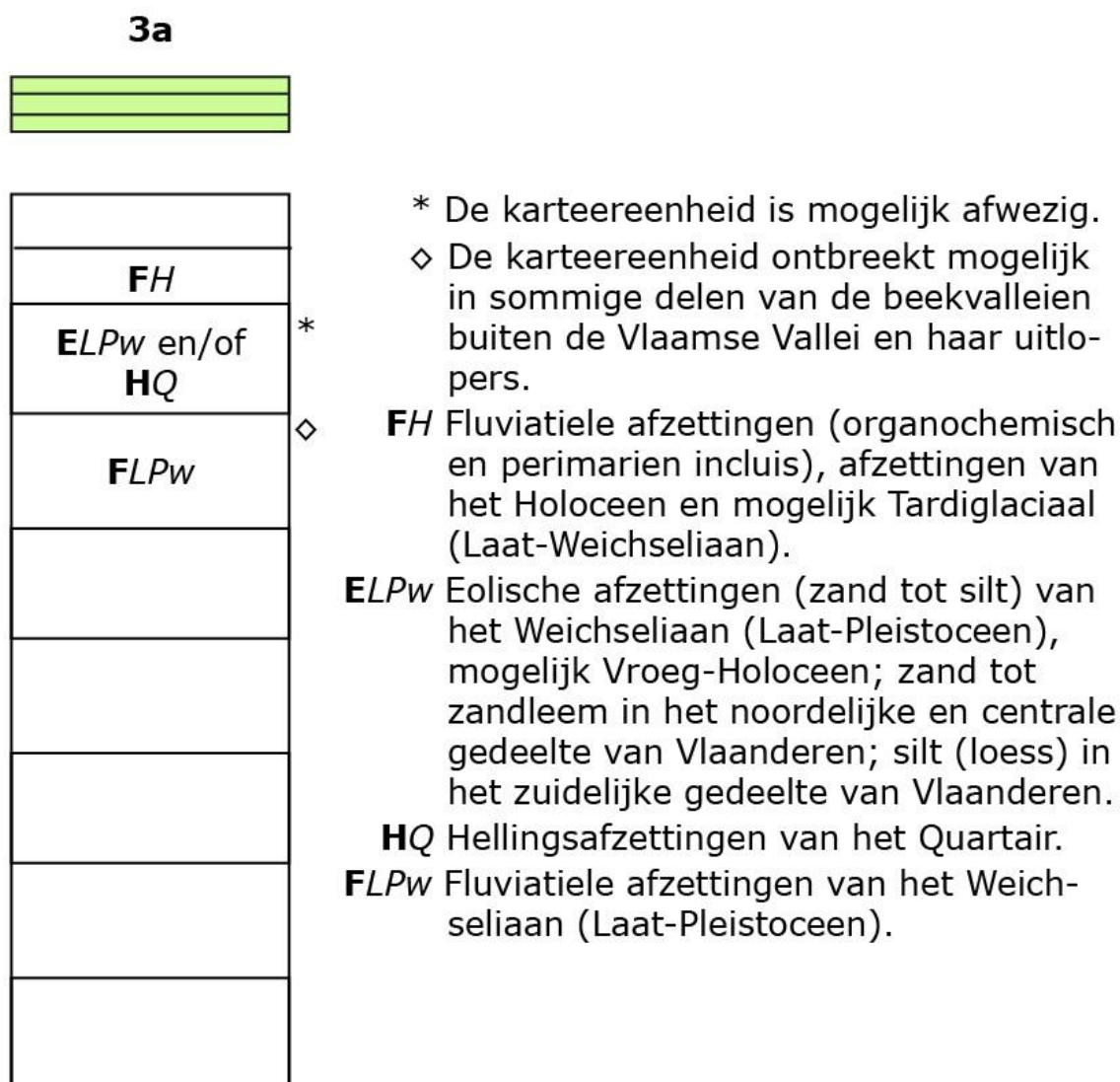
Quartair

Het quartaire pakket hoort volgens de geologische kaart (schaal 1:200.000) tot type 3a en bestaat uit fluviatiele afzettingen uit de laatste ijstijd. De meer gedetailleerde kaart (1:50.000) geeft eenzelfde beeld waarbij zowel fluviatiele sedimenten uit het weichseliaan als het holoceen voorkomen.

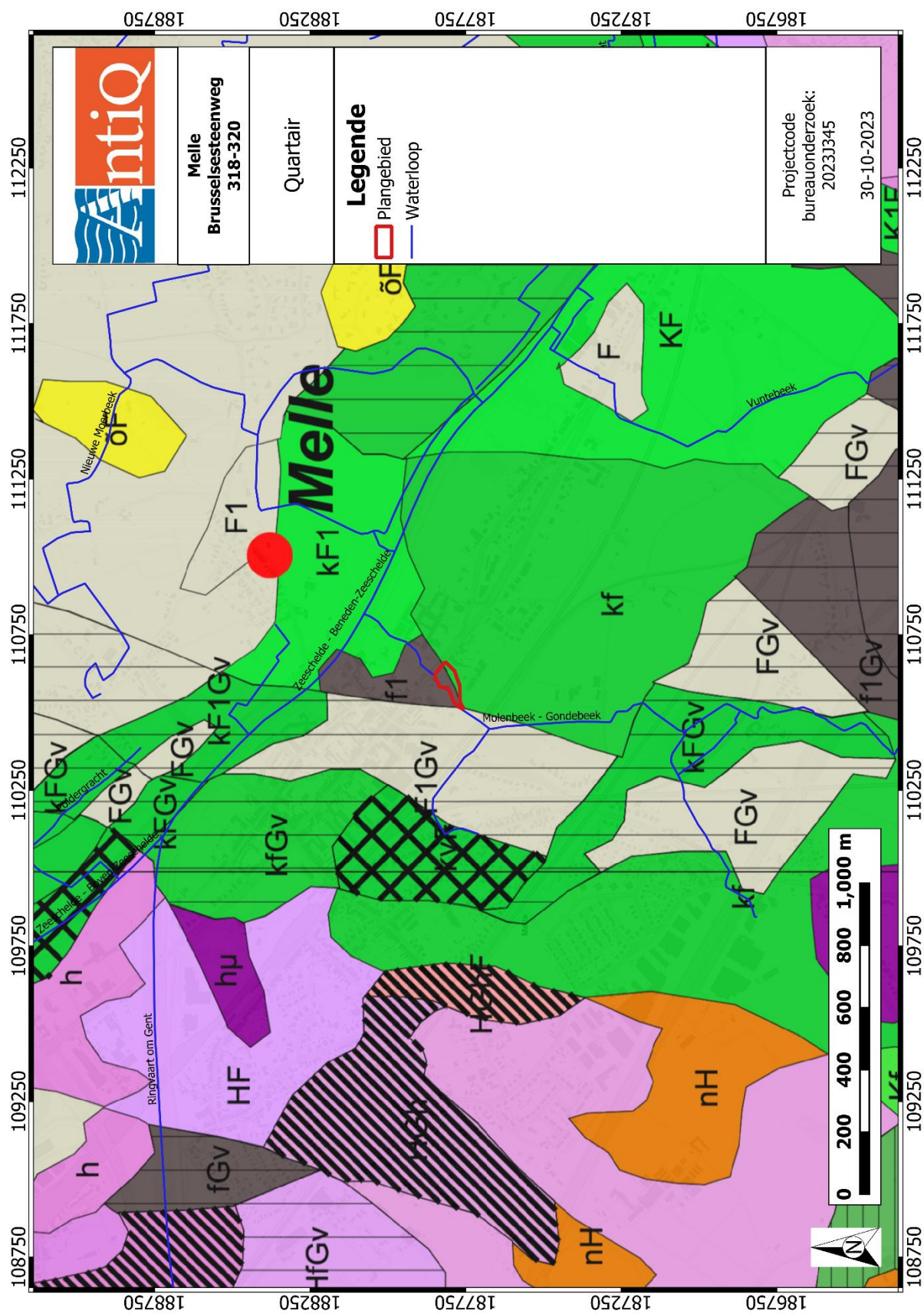
Figuur 12: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000¹²

¹² DOV VLAANDEREN 2023

Figuur 13: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied¹³

¹³ DOV VLAANDEREN 2023

Figuur 14: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000¹⁴

¹⁴ DOV VLAANDEREN 2023

LEGENDE										
Sediment Chrono	Sediment genese		Continentaal clastisch (fluviaal en fluviaal) en Colluvium	Continentaal clastisch (eolisch)	Marien clastisch	Organo- continentaal	Hellingssediment	Hellingsgrind	Beekbodmgrind	
Holoceen	fijn k, k1, k2	grof K, K1, K2 alluvium	õ stuifzanden			v veen	fijn h	grof H	Gh	Gb
Eind-Weichseliaan Pleistoceen Holoceen overgang			fijn d dekzand- leem	grof D dekzand						
Weichseliaan	fijn f	grof F	niveo-eolisch (loess) n							
Vroeg- Weichseliaan	Gv valleibodemgrind									
Eemiaan	kleiig complex c			zandig complex E						
Holsteiniaan	complex µ									
Vroeg-Quartair	terrasgrind Gt									
Tertiair	Tertiair op geringe diepte (<0,5m) of in ontsluiting T									

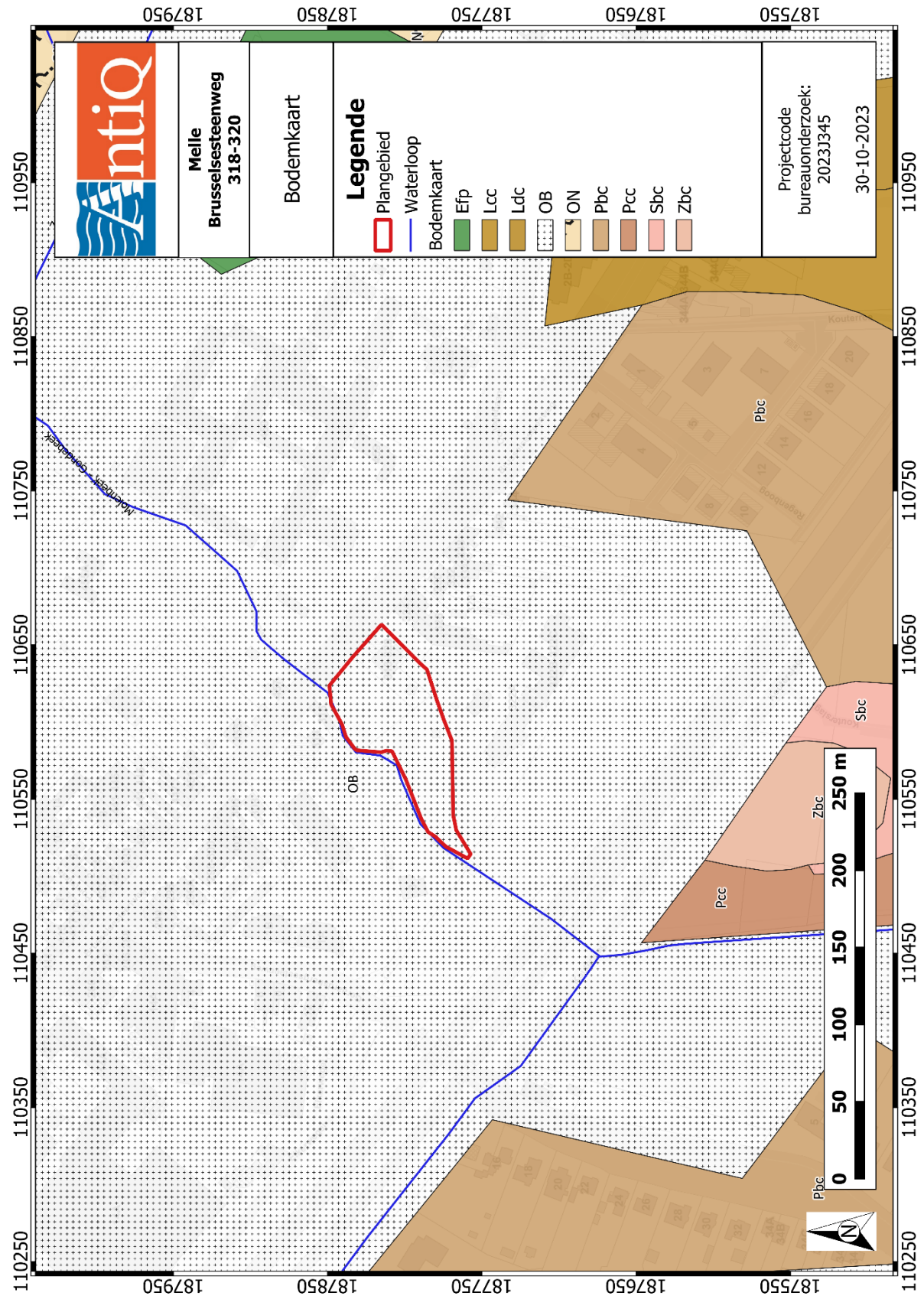
Gv

Figuur 15: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied¹⁵

¹⁵ DOV VLAANDEREN 2023

1.4.4 Bodem

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als bebouwde zone. De originele bodemsoort is niet bekend. In de omgeving zijn verschillende bodemtypes gekend gaande van droge tot natte bodems en variërend tussen zandleem en zand tot klei nabij de waterlopen.

Figuur 16: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen¹⁶

¹⁶ DOV VLAANDEREN 2023

1.4.5 Historische bronnen

De oudste vermelding van Melle als "villa Millinio" gaat terug op bronnen uit 830. "Villa Millinio" is een prehistorische nederzettingsnaam, die afgeleid is van de persoonsnaam Melinos. Parallel aan de Schelde werd een deel van de Romeinse aardeweg Asse-Gent gelegd, een afsplitsing van de heirbaan Edingen-Utrecht. Het dorpscentrum groeide in de nabijheid van de samenvloeiing van de Gondebeek met de Schelde. Op het grondgebied bevonden zich verschillende "aarden" of aanlegplaatsen voor scheepsvervoer aan de Schelde, waaronder één nabij het dorpscentrum, vermoedelijk ter hoogte van het voormalige veerpont aan de Pontstraat.

Tijdens de vroege middeleeuwen was de Gentse Sint-Baafsabdij de eigenaar van bezittingen in Melle. Tussen 700 en 800 werd op een verhevenheid naast de Schelde een parochiekerk gesticht, die aan de Heilige Martinus werd toegewijd. De stichting van de kerk wordt aan de Sint-Baafsabdij toegeschreven. De huidige parochiekerk is op dezelfde plek aan de rand van de dorpskern gesitueerd. Na het huwelijk van Hildegardis van Melle en Rudolf van Schelderode in 1214, maakte Melle deel uit van het land van Rode in de kasselrij van het land van Aalst. De heerlijkheid Melle kwam op het einde van de 14de eeuw in het bezit van het geslacht van Drongen, dat ook onder de naam "van Kortrijk" gekend is. De heerlijkheid en hun heerlijk kasteel kreeg de benaming "Cortrosine", als verwijzing naar deze familie.

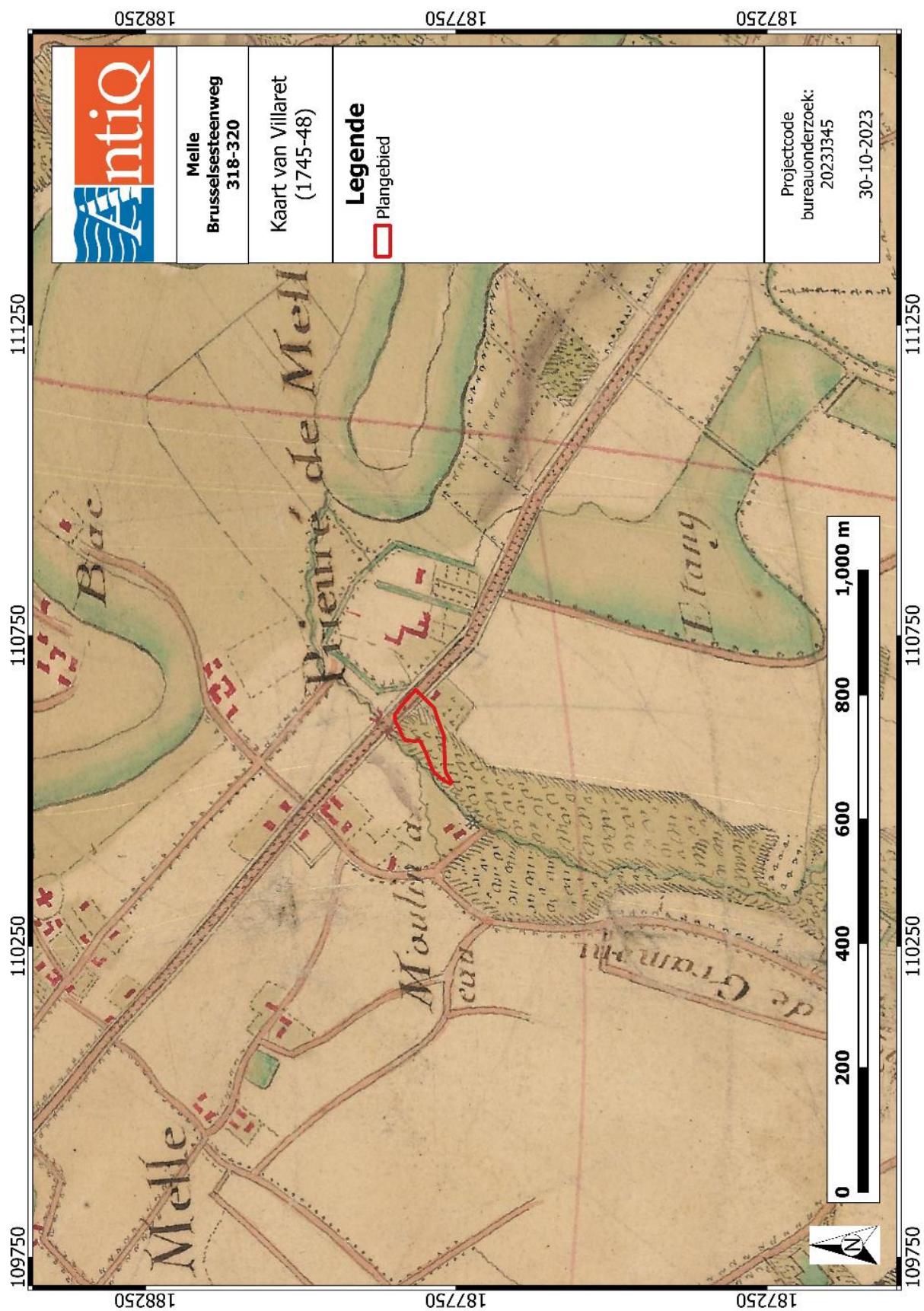
Melle vormde één van de vier leenhoven van de baronie van Rode en was in het bezit van één van de zeven schepenbanken. De vierschaar en baljuw van Melle stond ook in voor het bestuur van Gentbrugge, Gontrode en Landskouter. Naast de Gondebeek aan de Schelde werd in 1431 op initiatief van Lodewijk van Hole een klooster van reguliere kanunniken opgericht. Het klooster was afhankelijk van het kapittel van Windesheim. Het werd vernield in de 16de eeuw en daarna heropgebouwd. Het werd afgeschaft door Jozef II en werd vervolgens omgevormd tot een college.

1.4.6 Cartografische bronnen

Villaret (1745-1748)

Overzichtsbeeld van ingescande en gegeorefreerde kaartbladen van de historisch-topografische kaart van het gebied tussen Gent-Doornik en Maastricht-Luik. Opgemaakt door koninklijk ingenieur Villaret 1745-1748, Institut National de l'Information Géographique et Forestière, Saint-Mandé (France), CH 292 opgemaakt op schaal 1:14.400.

Op deze kaart is het terrein onbebouwd en volledig gelegen in alluviaal gebied.

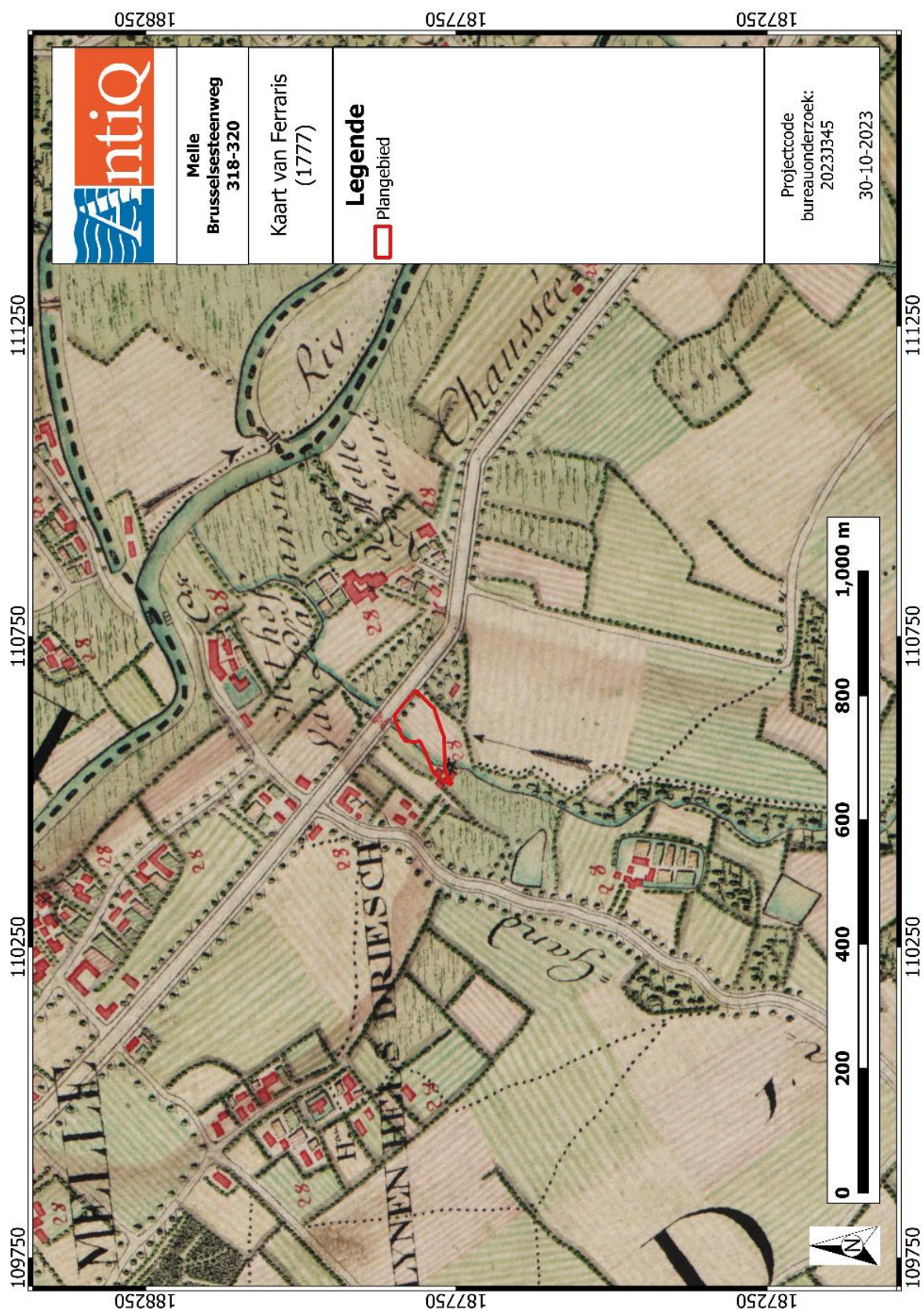

Figuur 17: Plangebied en omgeving op de kaart van Villaret¹⁷

¹⁷ GEOPUNT 2023

Ferraris (1770-1778)

Op de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt door de graaf van Ferraris (1770-1778), bestaat het projectgebied uit akker. Er is geen bebouwing aanwezig.

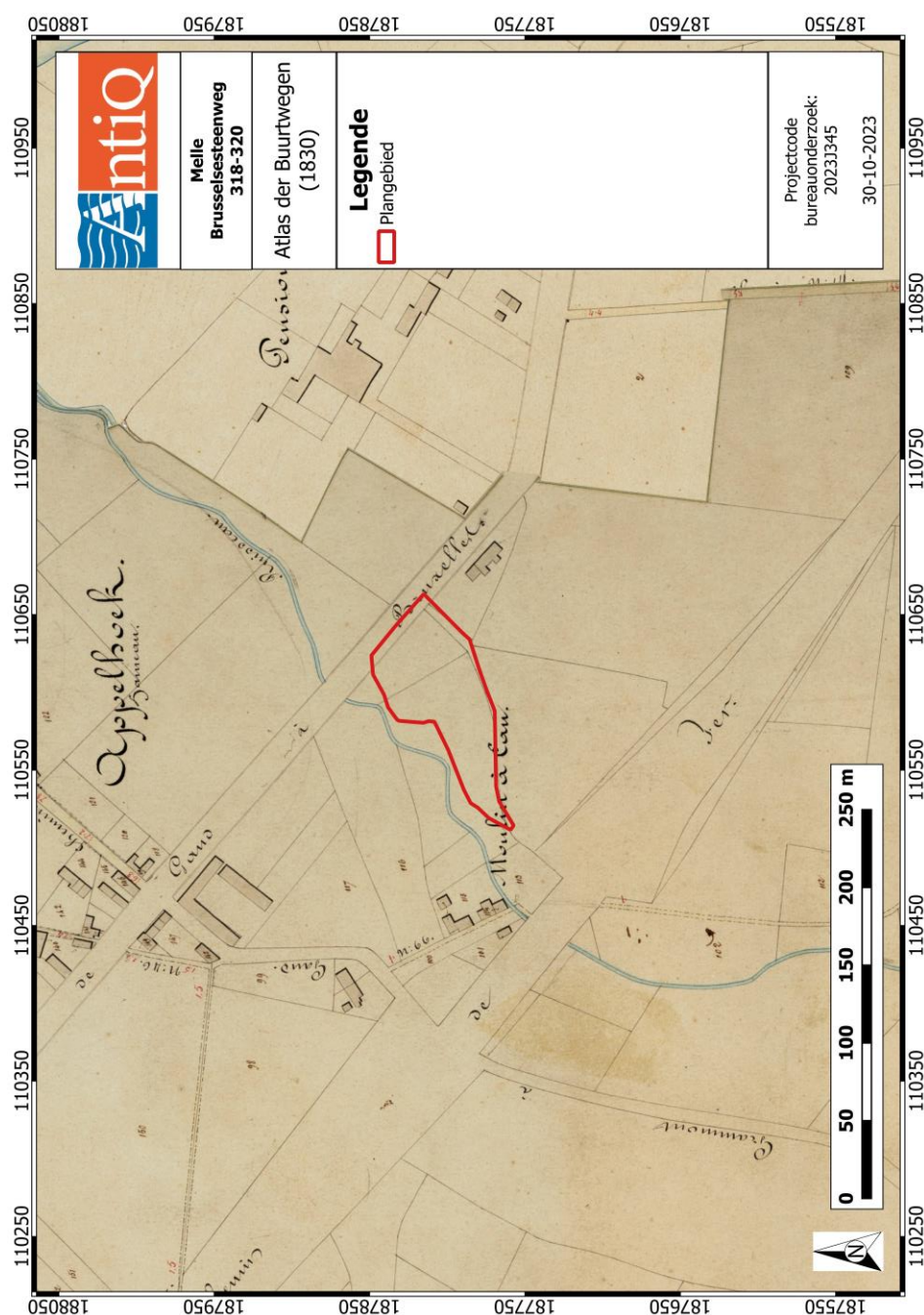

Figuur 18: Plangebied en omgeving op de Ferrariskaart¹⁸

¹⁸ GEOPUNT 2023

Atlas der Buurtwegen (1841) en de Kaart van Vandermaelen (1846-1854)

Op de jongere kaarten zoals de Atlas der buurtwegen (1841) en de Kaart van Vandermaelen (1846-1854, niet afgebeeld) is de situatie gelijkaardig. De kaarten tonen een onbebouwd plangebied met onduidelijk landgebruik.

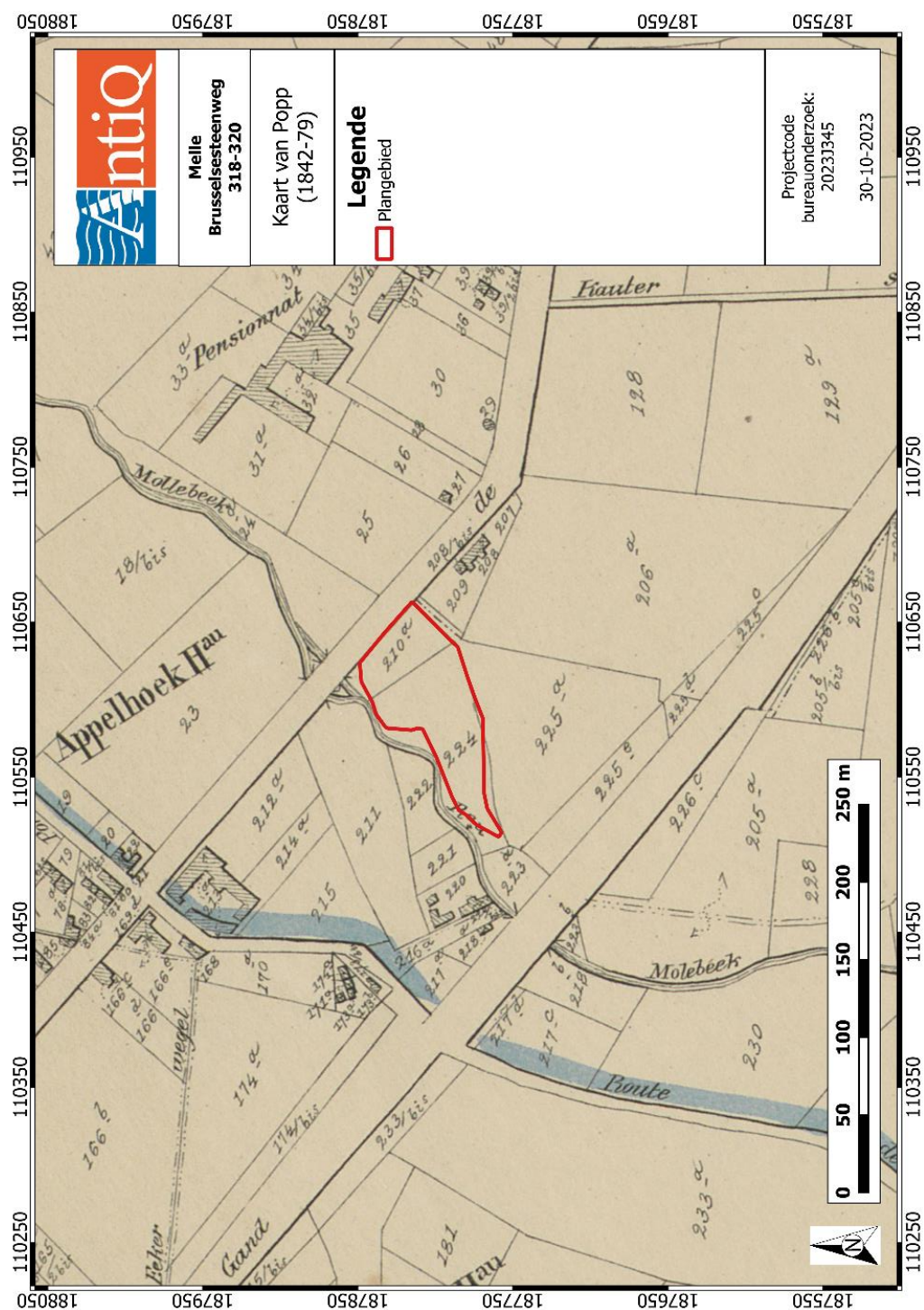

Figuur 19: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen¹⁹

¹⁹ CARTESIUS 2023

Kaart van Popp (1842-79)

De kaart van Popp toont een gelijkaardig beeld als op de vorige kaarten. Hierbij zijn ook de percelen genummerd.

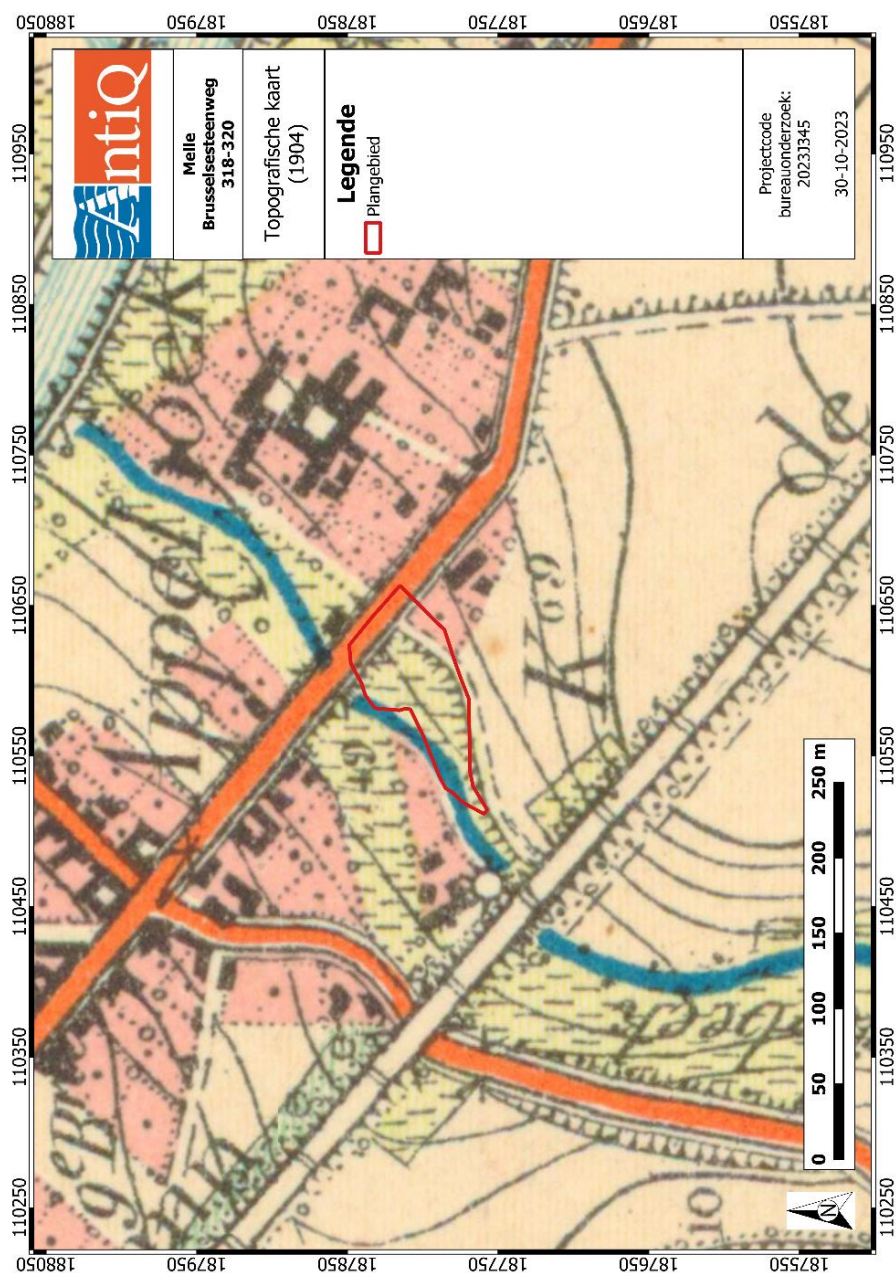

Figuur 20: Plangebied op de kaart van Popp²⁰

²⁰ CARTESIUS 2023

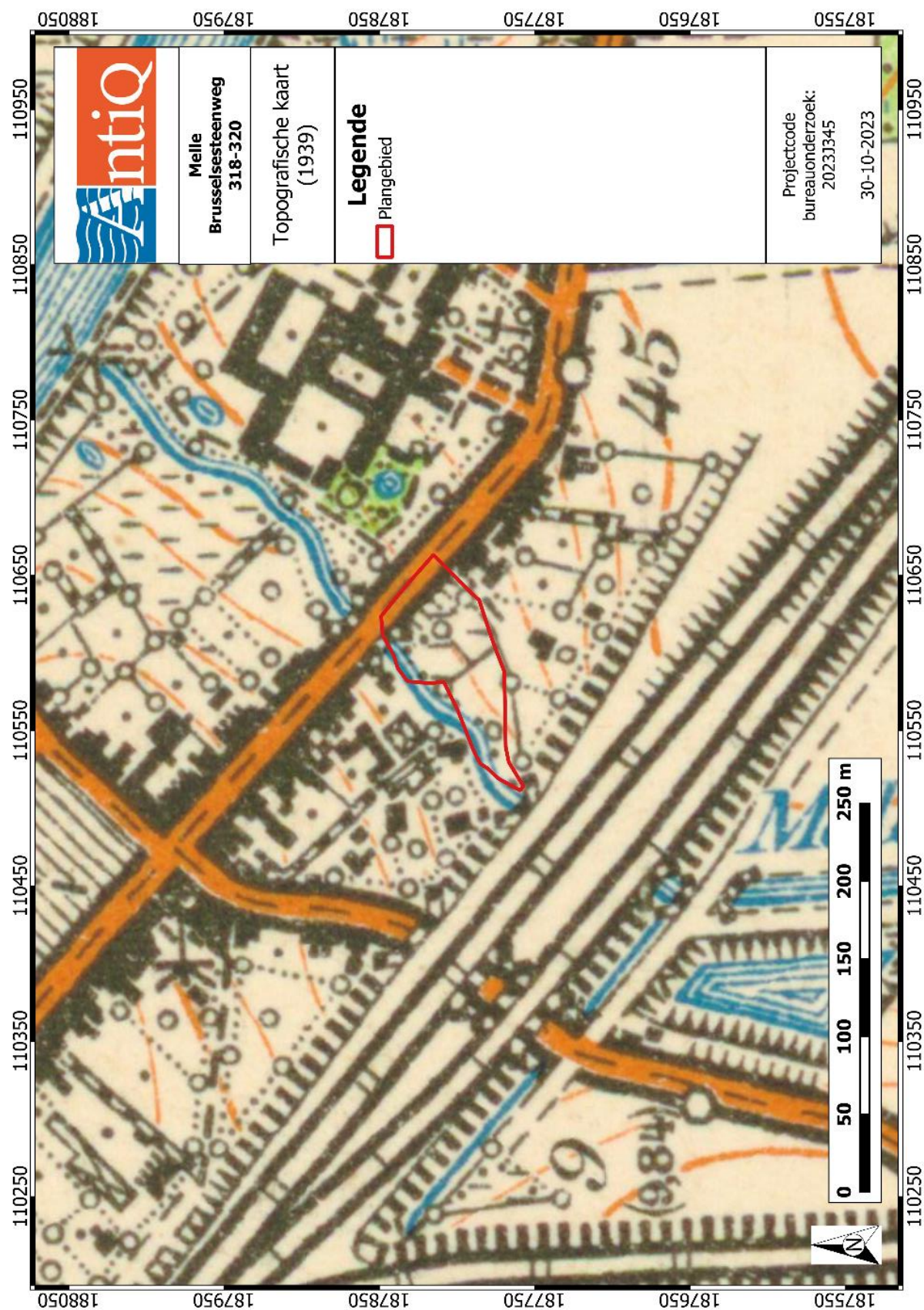
Topografische kaarten (1873-1989)

Deze kaarten geven de evolutie van het plangebied weer gedurende ruim een eeuw. Op de oudste kaarten is het terrein onbebouwd en gelegen in drassig alluviaal gebied. Vanaf 1939 is er voor het eerst bebouwing te zien aan de straatzijde. Details van de bebouwing zijn niet duidelijk. Op de kaart uit 1969 zijn de huidige bebouwing en bijgebouwen te zien. Recentere kaarten tonen een zelfde beeld.

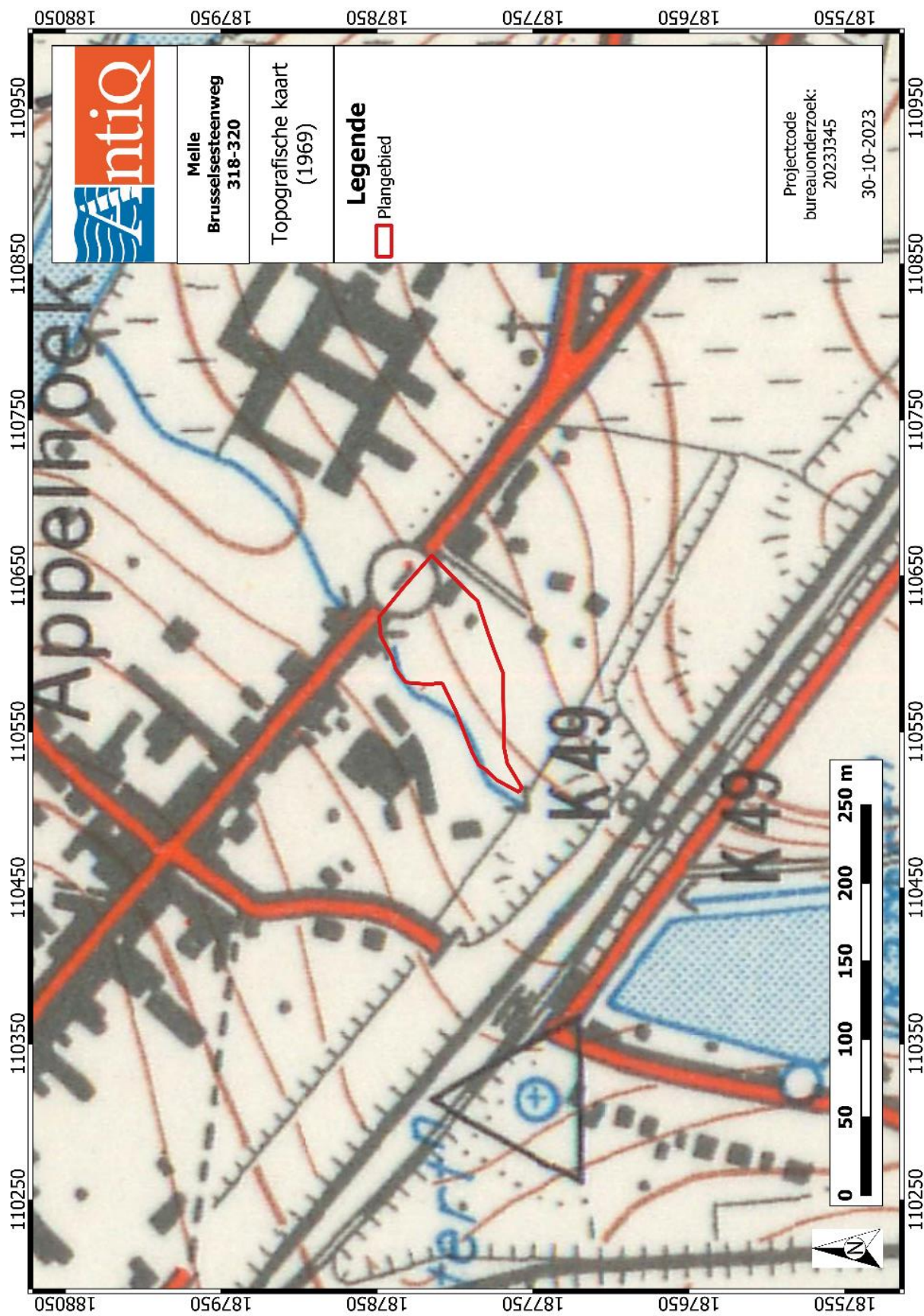
Figuur 21: Plangebied op de topografische kaart uit 1904²¹

²¹ CARTESIUS 2023

Figuur 22: Plangebied op de topografische kaart uit 1939²²

²² CARTESIUS 2023

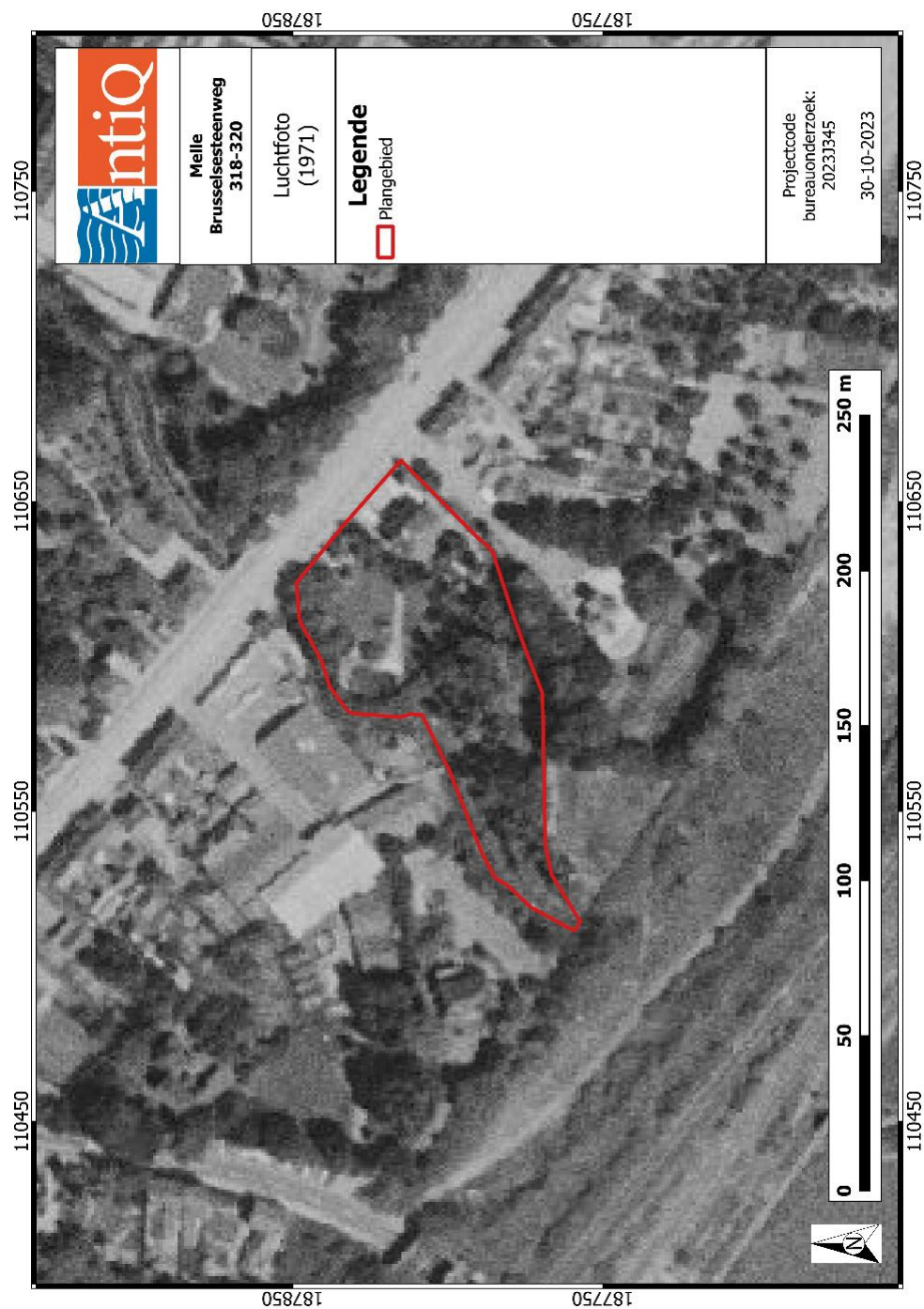

Figuur 23: Plangebied op de topografische kaart uit 1969²³

²³ CARTESIUS 2023

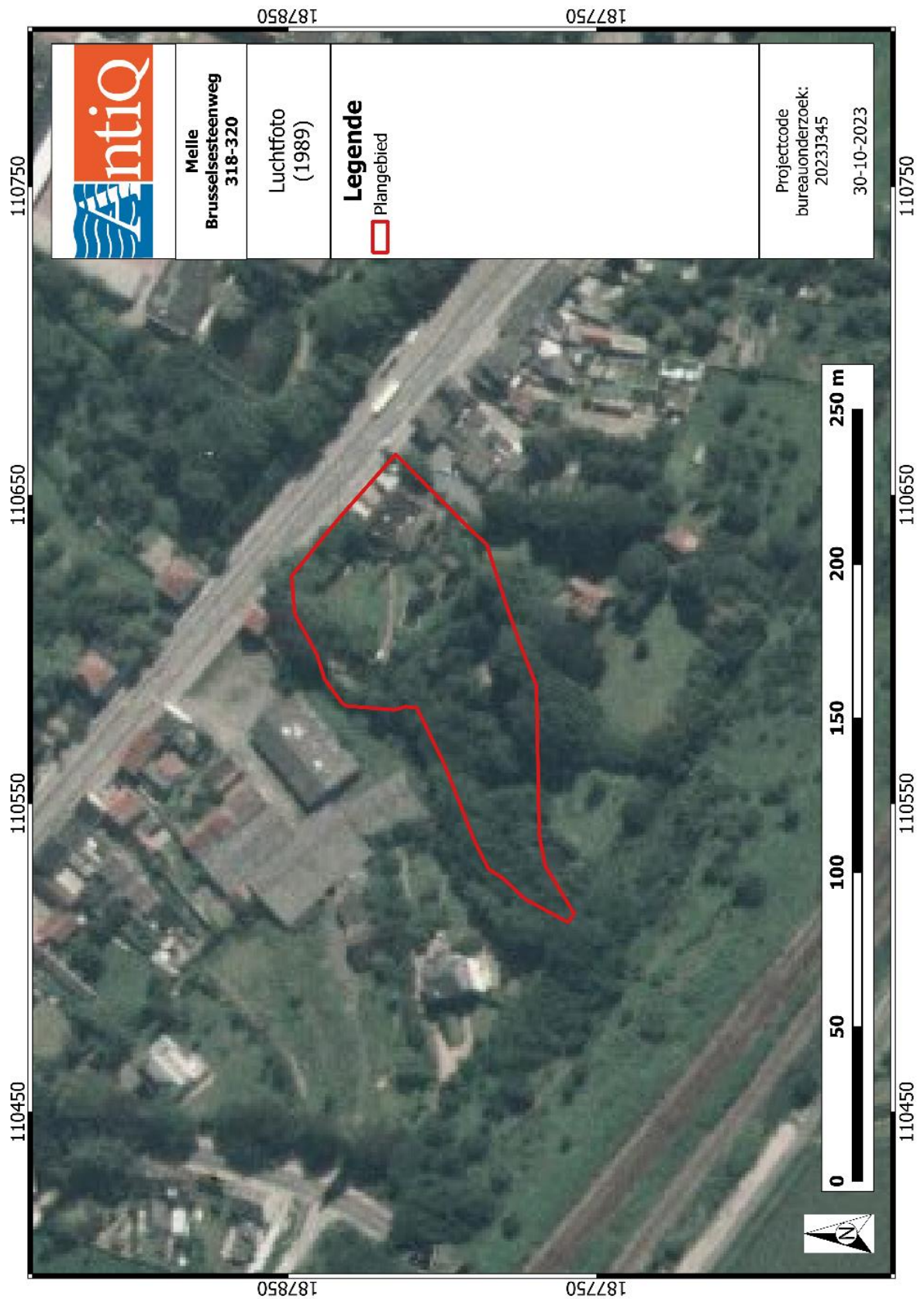
Luchtfoto (1971, 1989, 2000-2003 en 2013-2015)

Op de luchtfoto uit 1971 is het plangebied te zien dat goed overeenkomt met de situatie op de topografische kaart uit 1969. De ontwikkeling is verder te volgen op de foto uit 1989. Daar is voor het eerst het zwembad te zien. Op recentere foto's is geen verschil meer te zien qua bebouwing of tuininrichting.

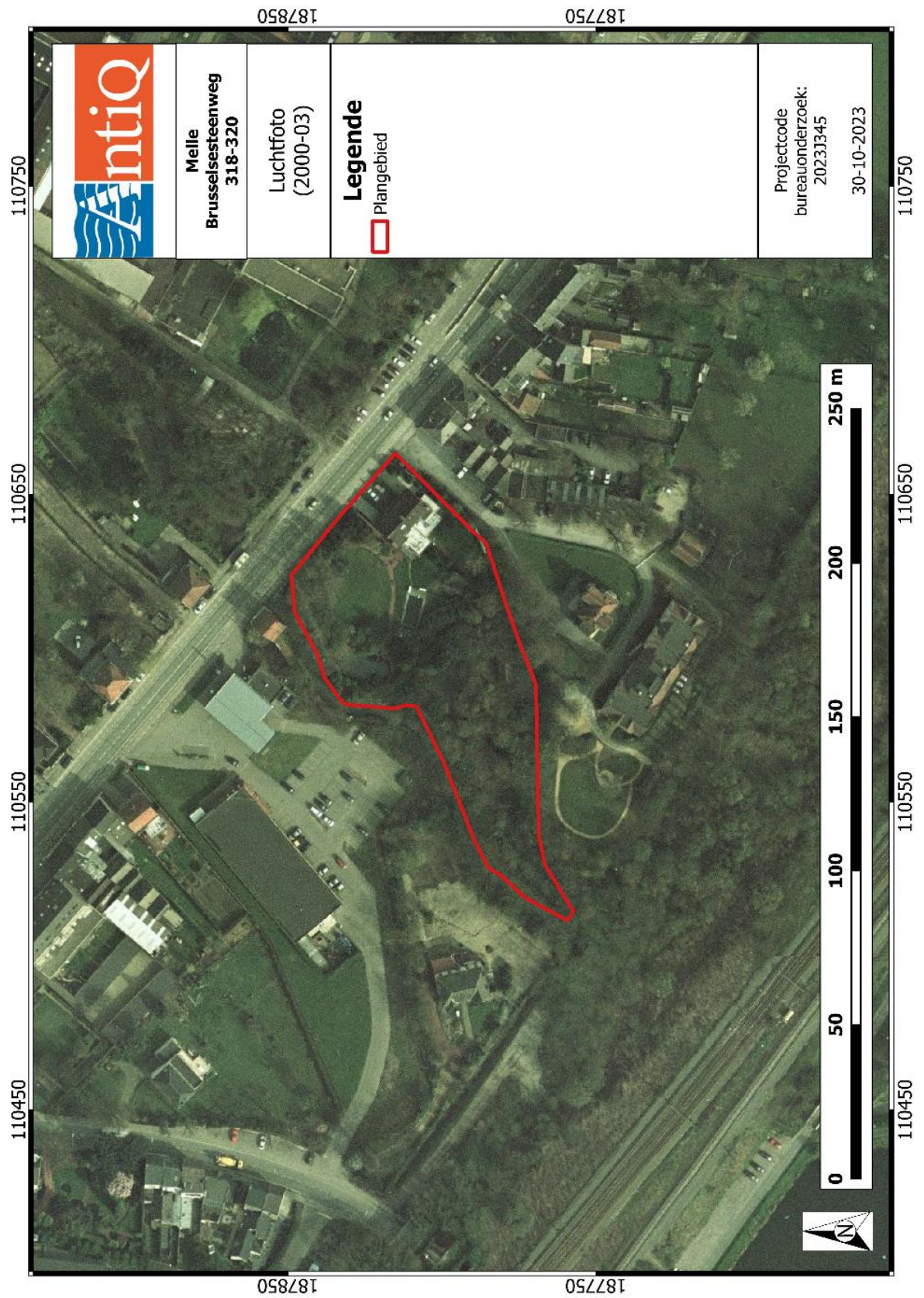
Figuur 24: Plangebied op de luchtfoto uit 1971²⁴

²⁴ GEOPUNT 2023

Figuur 25: Plangebied op de luchtfoto uit 1989²⁵

²⁵ GEOPUNT 2023

Figuur 26: Plangebied op de luchtfoto uit 2000-2003²⁶

²⁶ GEOPUNT 2023

Figuur 27: Plangebied op de luchtfoto uit 2013-15²⁷

²⁷ GEOPUNT 2023

1.4.7 Archeologisch bronnen

In het plangebied zelf is één archeologische waarde uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) gekend, namelijk ID 32377, die gelinkt is aan ID 988953 en 158406. In de directe omgeving zijn er verschillende resten en sporen bekend. Daarom wordt ook gefocust op deze nabijgelegen waarden. De meest relevante worden in hieronder benoemd.

Tabel 2: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.²⁸

CAI-ID	Site	Beschrijving	Datering
32377	Melle 2	zone met middeleeuwse bewoningssporen	middeleeuws
158406	Slag bij Melle	Slag bij Melle 1745	Zone afgebakend waarbinnen de slag bij Melle plaatsvond. Deze lag met name bij het centrum. Thans is het grootste deel bebouwd.
37097	Site 't Lammeken	Kuil met scherven en 1 graf en 3 brandrestengraven	1 ^e -2 ^{de} eeuw
159395	Geraardbergsesteenweg I	Site met walgracht	Mogelijk laatmiddeleeuws
32379	Kasteel van Cortrosine	Locatie van een verdwenen kasteel. Bij sleuvenonderzoek is de walgracht aangesneden en resten van een recentere hoeve aangetroffen	16 ^{de} eeuw-20 ^{ste} eeuw, historische vermelding in de 12 ^{de} eeuw
31285	Haeseputtemolen	Molen	16 ^{de} eeuw, verdwenen in 1891
32571	Runenborg	Site met walgracht	Late middeleeuwen
988953	Kouterslag	Archeologisch onderzoek bestaande uit veldkartering, boringen en sleuven. Er werden vuursteenvondsten aangetroffen, handgevormd aardewerk, kuilen, ea. De site wordt in	Steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd

²⁸ CAI 2023

		situ bewaard. Het archeologische niveau zit al vanaf 40cm -mv. Aantal losse vondsten mogelijk te linken aan de Slag bij Melle (1745)	
--	--	--	--

Het plangebied is deels gelegen in een zone dat verband houdt met de Slag bij Melle uit 1745. In de omgeving zijn geen vondsten / sporen gekend, buiten mogelijk een aantal losse oppervlaktevondsten. Op de hogere/droge delen in het landschap is bewoning gekend vanaf de steentijd. Andere sites dateren met name uit de late middeleeuwen en latere perioden.

In de omgeving zijn een aantal onderzoeken uitgevoerd. De meest relevante wordt hieronder besproken.

Archeologisch onderzoek aan de site Melle Kouterslag (988953)²⁹

“Naar aanleiding van plannen voor het uitvoeren van verbeteringswerken aan het sport- en recreatiedomein Kouterslag, diende een archeologienota opgemaakt te worden. Uit het bureauonderzoek bleek dat het terrein archeologisch potentieel kent. Er was enerzijds een concrete verwachting naar bewoningssporen uit de middeleeuwen en anderzijds naar resten gerelateerd aan de Slag bij Melle uit 1745. Op basis van de landschappelijke ligging van het terrein waren relevante archeologische resten uit andere periodes evenmin uit te sluiten. Een afweging van de impact van de geplande werken op het bodemarchief en het potentieel op kennisvermeerdering in geval van verder vooronderzoek maakte duidelijk dat bijkomend archeologisch onderzoek nodig was in een zone van ca. 21.163 m².

Bij de uitgevoerde veldkartering onder de vorm van metaaldetectie zijn geen vondsten gevonden die in verband te brengen zijn met de Slag bij Melle uit 1745. Tijdens het landschappelijk bodemonderzoek werd binnen het onderzoeksgebied een beperkte variatie in de bodemopbouw vastgesteld. Er blijkt sprake van een goed bewaarde bodem binnen de verstoringsdiepte van de geplande werken. Ze vertoont een bodemopbouw met een ploeglaag, gevolgd door een E, een B en een C horizont. De goed bewaarde bodem betekent dat het bodemarchief binnen het onderzoeksgebied zowel nog potentieel kent op goed bewaarde steentijd artefactensites als op relevante archeologische sporen.

Op basis van bijkomende informatie over de aanwezigheid van kabels en leidingen binnen de te onderzoeken zone werd de zone geadviseerd voor verder vooronderzoek verkleind tot een oppervlakte van 18.134 m². Dit omdat het bodemarchief ter hoogte van de bestaande kabels en leidingen vergraven is en omdat het gevaarlijk is om dicht bij bestaande kabels bodemingrepen uit te voeren.

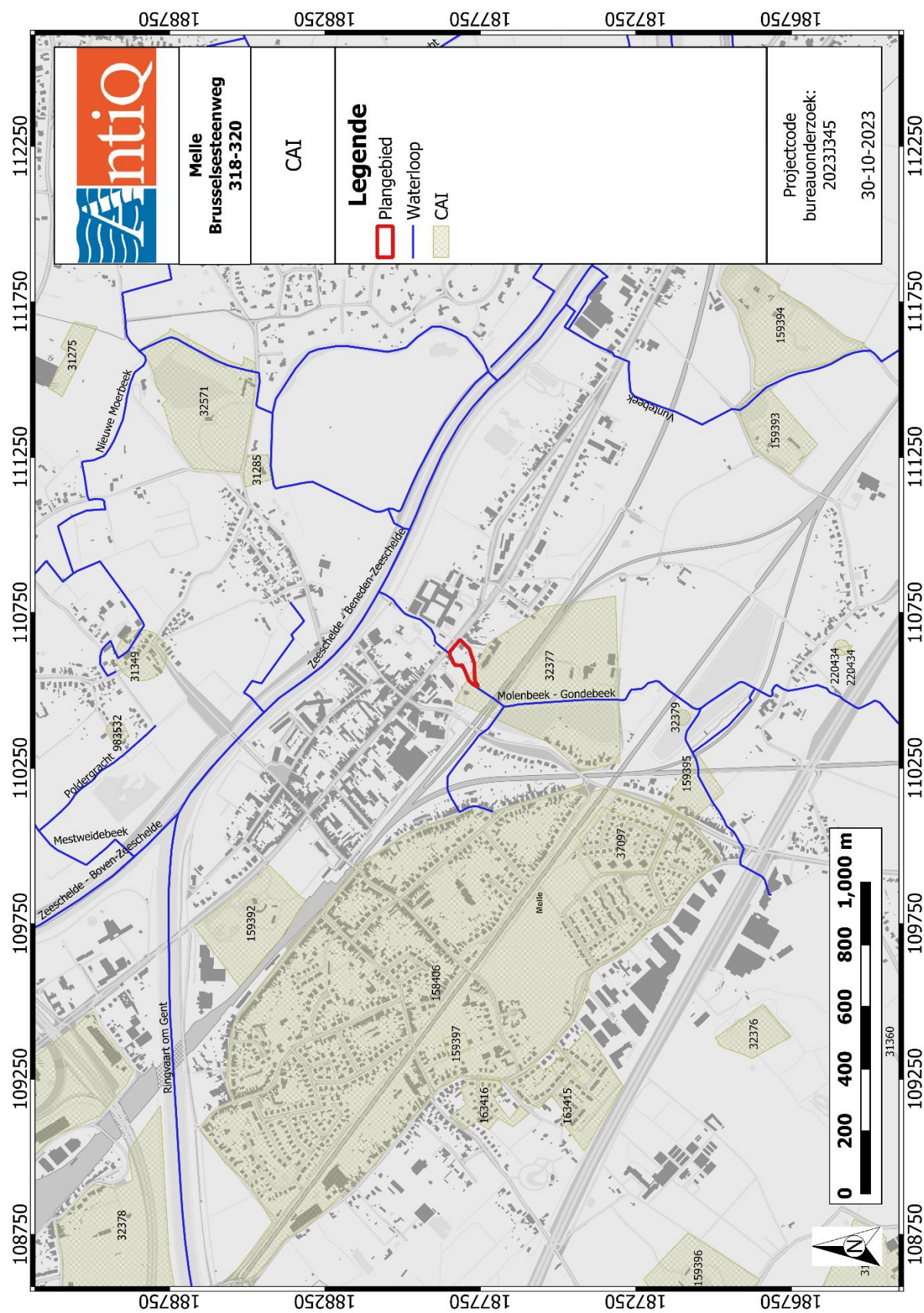
Tijdens de uitvoering van een verkennend en een waarderend archeologisch booronderzoek door BAAC Vlaanderen bv kwamen steentijd artefacten aan het licht. Er blijkt sprake van een waardevolle steentijd artefactensite, die twee zones omvat van respectievelijk ca. 1120 m² en ca. 785 m².

Rond de zones waar zich een waardevolle steentijd artefactensite bevindt, werd nog een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Daaruit blijkt dat op het terrein ook relevante archeologische resten aanwezig zijn. Ze worden gekenmerkt door een lage densiteit. We interpreteren de sporen

²⁹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/988953>

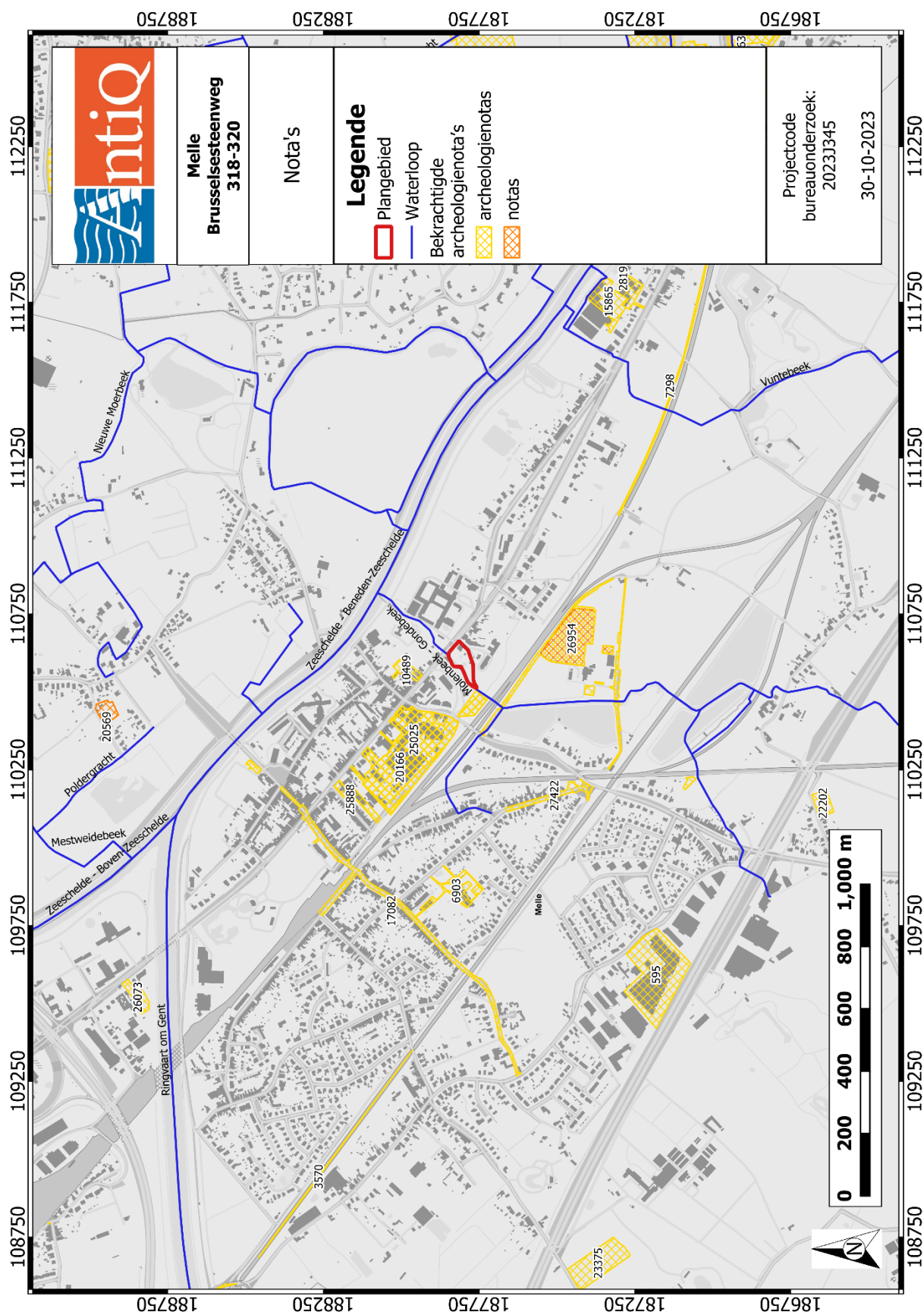
momenteel als vermoedelijke sporen van begraving en dateren de sporen op basis van vondsten in de omgeving en vondsten uit S1 in de metaaltijden tot de Romeinse tijd. Indien behoud in situ niet mogelijk is, wordt op basis van het proefsleuvenonderzoek nog eens een zone van 2273 m² geadviseerd voor opgraving.

We kunnen besluiten dat op het terrein sprake is van een waardevolle archeologische vindplaats van in totaal ca. 4178 m². De initiatiefnemer heeft daarop de ontwerpplannen laten aanpassen zodat bodemingrepen nog slechts ca. 20 cm diep zullen reiken, waardoor het bodemarchief ter hoogte van de waardevolle archeologische vindplaats in situ bewaard kan blijven. Relevante archeologische resten kunnen voorkomen vanaf een diepte van ca. 40 cm.”

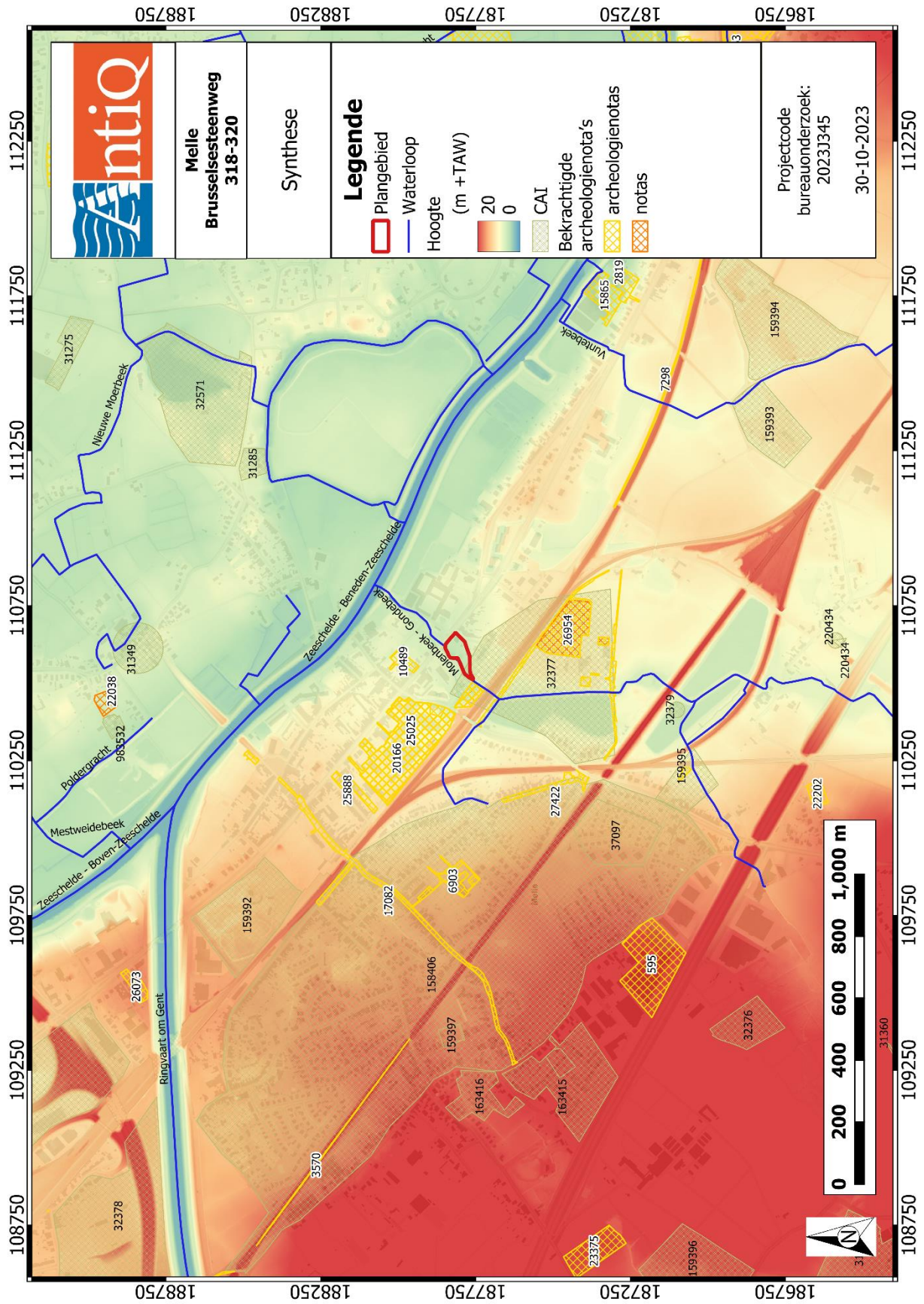
Figuur 28: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart³⁰

³⁰ CAI 2023

Figuur 29: Plangebied en omgeving met aanduiding van de archeologienota's en de archeologische zone³¹

³¹ CAI 2023

Figuur 30: Plangebied en omgeving op de synthesekaart³²

³² CAI 2023

1.5 Besluit

1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?

Het plangebied ligt in Melle buiten het historische dorpscentrum. Historische/archeologische gegevens zijn niet gekend buiten dat de zone gelegen is binnen de omgeving waar de Slag bij Melle in 1745 heeft plaatsgevonden. Vanuit cartografisch oogpunt is het terrein afwisselend gekarteerd als drassige alluviale bodem of akker. Bebouwing komt pas voor vanaf de 20ste eeuw.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

Het terrein is sinds de 18de eeuw onbebouwd. Pas in de 20ste eeuw komt er bebouwing voor. Vermoedelijk voor de huidige bebouwing was er nog bebouwing aanwezig aan de straatzijde. Deze zullen de bodem in elk geval verstoord hebben, de mate waarop is niet gekend.

- Wat is de impact van de geplande werken?

De toekomstige werken bestaan uit volgende zaken:

Afbraak van de bestaande woningen (hoofdgebouw (370m²) en bijgebouwen (30 en 40m²).

Verwijdering van het zwembad met bijhorende berm (c. 100m²)

Verbinding van de beide vijvers om de infiltratie te vergroten. De toekomstige diepte hiervan is nog niet gekend. De verbinding tussen beide vijvers omvat een nieuwe bodemverstoring van c. 150m².

Nieuwbouw: studentenverblijven ter hoogte van de bestaande bebouwing. Er zal ca. 630m² buiten de reeds verstoorde bodem gebouwd worden. Het nieuwe gebouw wordt gefundeerd op paalfunderingen waarvan de diepte nog niet gekend is. Een deel zal onderbouwd worden door een ondergrondse garage. Deze zal vermoedelijk op c. 3m -mv gelegen zijn.

De werken zullen dus voor een groot deel samenvallen met de huidige verstoringen (bebouwing en vijvers). Er wordt met de nieuwe werken een nieuwe verstoring gerealiseerd ter hoogte van de vijvers (c. 150m²) en 630m² ter hoogte van de bebouwing, samen dus 780m² verspreid over twee gebieden.

- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?

Uit de directe omgeving zijn een aantal onderzoeken gekend. Deze zijn evenwel op hogere en drogere zones gelegen. Nabij het plangebied is het onderzoek uitgevoerd op de site Kouterslag waar het archeologisch niveau reeds op 40cm -mv zat.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

Op basis van het assessment is het onbekend of er een archeologisch site aanwezig is. Vermoedelijk is de zone al te verstoord om nog archeologische waarden aan te treffen. De toekomstige werken vinden ook grotendeels plaats binnen de reeds verstoorde oppervlaktes en dieptes. Er zullen op twee zones op een beperkte oppervlakte nieuwe verstoringen uitgevoerd worden.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

Op basis van de confrontatie tussen het archeologisch potentieel en de toekomstige werken is de kans op het aantreffen van archeologische waarden erg klein dan wel onbestaande.

1.5.2 Archeologische verwachting en mogelijke kennisvermeerdering

Het plangebied is gelegen aan de Brusselsesteenweg 318-320 te Melle. Het assessment heeft uitgewezen dat het terrein vrij laag gelegen is in het landschap. De ligging langs de Molenbeek zorgt er ook voor dat het terrein grotendeels drassig is, wat ook blijkt uit de historische kaarten, al is het terrein ook een aantal keren als akker gekarteerd.

De landschappelijke ligging zorgt ervoor dat het terrein niet aantrekkelijk was voor prehistorische bewoning. Het terrein ligt er te nat en te laag bij. Doorgaans worden hogere zones verkozen nabij waterlopen waar een grotere variaties aan fauna en flora aanwezig is. Het kan zijn dat het plangebied werd aangedaan om gebruik te maken van de waterloop (alluviale sedimenten zijn in gans het plangebied gekarteerd) maar het is geen locatie voor bewoning.

Vanaf de introductie van de landbouw in het neolithicum worden gelijkaardige zones opgezocht: matig droge tot droge gronden nabij waterlopen. De site Kouterslag is nabij gelegen en toont een dergelijke ligging mooi aan. Het plangebied is vermoedelijk vaak te nat geweest om er te wonen. Zoals eerder vermeld zal de waterloop wel aangedaan zijn door de mens, maar dus niet voor bewoning. Deze kwam pas voor vanaf de 20ste eeuw.

Verder is er de zone van de Slag bij Melle in 1745. Het is niet duidelijk waar resten precies aangetroffen kunnen worden. Het is zeker niet uit te sluiten dat er ook in het plangebied resten kunnen aangetroffen worden maar door de bebouwing zal op die locatie alvast niets meer te verwachten zijn.

Er kan gesteld worden dat er voor het plangebied een lage kans is op het aantreffen van menselijke sporen en vondsten. Voor de nieuwe tijd (c. 1745) is de kans mogelijk matig al zijn daar onvoldoende bronnen voor.

De werken zullen voor een groot deel samenvallen met de huidige verstoringen (bebouwing en vijvers). Er wordt met de nieuwe werken een nieuwe verstoring gerealiseerd ter hoogte van de vijvers (c. 150m²) en 630m² ter hoogte van de bebouwing, samen dus 780m² verspreid over twee gebieden.

De kleine oppervlaktes zijn beperkt om een goed inzicht te krijgen in de context van een eventueel aanwezig site waardoor het potentieel op kenniswinst laag uitvalt.

1.5.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Gezien de archeologische verwachting, de kans op kennisvermeerdering en de beperkte nieuwe impact die de werken zullen hebben op de bodem zorgt dit ervoor dat een vervolgonderzoek niet te motiveren valt.

1.5.4 Samenvatting

Het plangebied is gelegen aan de Brusselsesteenweg 318-320 te Melle. De huidige bebouwing zal worden afgebroken om een nieuwbouw te realiseren. Verder worden de beide vijvers ook met elkaar verbonden. Dit resulteert in een nieuwe te verstoren oppervlakte van c. 780m², verspreid over twee zones. Het assessment heeft aangetoond dat er een lage tot matige verwachting is op het aantreffen van een archeologisch site. Deze combinatie (verstoring en verwachting) zorgt ervoor dat er ook een beperkt potentieel is op kenniswinst.

Om die redenen dient een verder onderzoek niet uitgevoerd te worden. Een verder onderzoek is bij de afweging van de kosten en de baten niet te motiveren. Er hoeft dan ook geen programma van maatregelen opgesteld te worden.

2 Lijst met figuren

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart	2
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)	3
Figuur 3: Beslissingsboom in functie van huidig project	5
Figuur 4: Plangebied met weergave van huidige toestand op orthofoto	8
Figuur 5: Plan met weergave van de huidige toestand	9
Figuur 6: Hoogtelijnen bestaande toestand	10
Figuur 7: Plangebied met weergave van de nieuwe toestand, zone Molenweg	11
Figuur 8: Hoogtelijnen nieuwe toestand	12
Figuur 9: Synthese van de werken: bestaande verstoringen vs toekomstige verstoringen.	13
Figuur 10: Plangebied en omgeving op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)	15
Figuur 11: Plangebied op het DHM	16
Figuur 12: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000	18
Figuur 13: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied	19
Figuur 14: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000	20
Figuur 15: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart betreffende het plangebied	21
Figuur 16: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen	23
Figuur 17: Plangebied en omgeving op de kaart van Villaret	25
Figuur 18: Plangebied en omgeving op de Ferrariskaart	27
Figuur 19: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen	28
Figuur 20: Plangebied op de kaart van Popp	29
Figuur 21: Plangebied op de topografische kaart uit 1904	30
Figuur 22: Plangebied op de topografische kaart uit 1939	31
Figuur 23: Plangebied op de topografische kaart uit 1969	32
Figuur 24: Plangebied op de luchtfoto uit 1971	33
Figuur 25: Plangebied op de luchtfoto uit 1989	34
Figuur 26: Plangebied op de luchtfoto uit 2000-2003	35
Figuur 27: Plangebied op de luchtfoto uit 2013-15	36
Figuur 28: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart	40
Figuur 29: Plangebied en omgeving met aanduiding van de archeologienota's en de archeologische zone	41
Figuur 30: Plangebied en omgeving op de syntheseskaart	42

3 Lijst met tabellen

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden	1
Tabel 2: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.	37

4 Plannenlijst

Plannen Melle Brusselsesteenweg	Projectcode bureauonderzoek 2023J345
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	30/10/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)

Aanmaakschaal	1:1000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	30/10/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 4, Figuur 24 en Figuur 27
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied op orthofoto
Aanmaakschaal	1:1000 en 1:2000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	30/10/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 10
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied en omgeving op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	1:15000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	30/10/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 11
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op DHM
Aanmaakschaal	1:3500
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	30/10/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 12
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	30/10/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 16
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	30/10/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:11.520
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	30/10/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 22 en Figuur 23
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart uit 1939 en 1969
Aanmaakschaal	1:4.000

Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1904 en 1969
Datum	30/10/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 28 en Figuur 29
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Plangebied op CAI-kaart
Aanmaakschaal	1:6.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	30/10/2023 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 30
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris en hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied op synthesekaart
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	30/10/2023 (raadpleging)

5 Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2016. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2017. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroenderfgoed.be>.

AGIV, 2022. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2022. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2022. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemerosiekaart. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2022. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootchalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2022. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.

CAI, 2022. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroenderfgoed.be/>.

CARTESIUS, 2022. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.

DOV VLAANDEREN, 2022a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2022. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2022. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

GEOPUNT, 2022. GEOPUNT VLAANDEREN.

GEOPUNT, 2022. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].

GEOPUNT, 2022. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2022. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

GEOPUNT, 2022. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.

IOE, 2022. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroenderfgoed.be>.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2016. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

6 Bijlagen